

ELANUL

Nr. 151
SEPTEMBRIE
2014

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

Frunțișenii, în fruntea culturii județului

Dan RAVARU

Manifestările culturale propriu-zise sunt tot mai rare în satele vasluiene. Se vorbește de cultură la sate plecând de la o confuzie flagrantă între spectacole, care înseamnă divertisment, distracție și actele de cultură, respectiv lansări de carte, aniversări sau comemorări ale personalităților locale, simpozioane, dedicate istoriei sau creației populare locale, expoziții de artă populară, de carte etc. Cu onorabile excepții, am putea cita comunele Văleni, Laza, Roșiești, Șuletea, Grivița, Lipovăț, Puiesti, totul se rezumă la spectacole, condimentate cu cantități fabuloase de sarmale, mici, băuturi tradiționale sau bere. Bani se găsesc. Deși este vorba de acte de cultură,

care nu costă nimic, ni se spune dinainte că nu sunt bani. Anul trecut și anul acesta câteva comune din județ au împlinit sume rotunde de ani de la prima atestare documentară. Cu excepția Griviței, unde cei 600 de ani de la atestarea unei localități pe teritoriul comunei vor fi sărbătoriti pe 26 octombrie, peste tot răspunsul stereotip „nu sunt bani”. Dar, repet, este vorba de simpozioane, care nu costă nimic.

Școala Gimnazială „General aviator ing. Gheorghe Negrescu” Frunțișeni
Asociația Culturală „Elanul”

Simpozion

**FRUNȚIȘENI
CULTURĂ
TRADIȚIE
ISTORIE**

Ediția a VII-a
24 august 2014, ora 12.00
Școala Gimnazială
„General aviator ing. Gh. Negrescu” Frunțișeni

- continuare în pagina 12 -

Câteva documente privitoare la slujitorii ținutului Tutova (I)

Dr. Arcadie M. BODALE

După adoptarea Regulamentelor Organice, societatea românească a fost supusă unor ample transformări instituționale, menite să modernizeze cele două Principate extracarpatiche sub aspect politic, social, economic și cultural.

Între măsurile adoptate de autoritățile centrale de la Iași, se numără și cele privitoare la alcătuirea unui corp de slujitori care să asigure îndeplinirea poruncilor pe care le transmitea administrației locale și a hotărârilor judecătorești. Între acești slujitori, un loc particular îl are noua instituție a jandarmeriei.

În cele ce urmează, începem un bogat serial de documente inedite privitoare la acest corp de slujitori din ținutul Tutova, care se păstrează în Arhivele Naționale din Iași. Este vorba de acte scrise în grafie chirilică de tranziție, care se referă la modul recrutării acestor slujitori în ținutul Tutova, salariul lor, dotarea lor cu echipament și distribuția lor în cadrul ținutului.

Aceste izvoare sunt importante atât pentru istoria instituțională a principatului Moldovei, cât și pentru istoria locală a fostului ținut Tutova. Ele sunt destinate atât specialiștilor, cât și publicului larg, pasionat de istorie.

Documentele sunt transcrise în conformitate cu normele actuale de editare a izvoarelor istorice, iar în note vor fi date explicațiile pentru arhaismele epocii.

- continuare în pagina 2 -

Securitatea și intelectualii în România anilor '80 (5)

dr. Liviu ȚĂRANU, CNSAS

Florin Constantiniu și dosarul său de la Securitate

Istoricul a apelat la subsemnatul, în primăvara anului 2008, pentru un sfat în legătură cu formalitățile care presupuneau accesul la propriul dosar. Cineva din „servicii” îi semnalase că documente care îl vizau direct fuseseră, de curând, expediate la CNSAS. Demersurile birocratice fiind făcute, a putut, într-un timp relativ scurt, să-și vadă dosarele. Deși sunt convins că știa bine ce înseamnă fiecare din ele, nu voi uita nedumerirea manifestată când, pe masa din sala de studiu de la CNSAS, i s-au pus două dosare, unul de urmărire și unul de rețea.

- continuare în pagina 7 -

Câteva documente privitoare la slujitorii ținutului Tutova (I)

- urmare din pagina 1 -

Adică eu, Vasăle sâ n Gligoraș Vrabi, din satu' Cotoro(a) ia, mai gios iscăli<t>¹, dau acestu zăpis al meu la mâna previghitorului de ocol(ul) Corodului, ca după poro<n>²ca ce are dum(nea)lui de supt no. 9836, ca să tocme(a)scă câte doi slujători di ocol, eu m-am tocmit cu le(a)fă hotărâtă câte dooă carbo(a)v(e) pi lună, după poro<n>³ca cinsti(ta) Isprăv(ni)cie. Și eu mă îndatorescu a slujî cu calul meu, cu straili meli la toati slujbile oco(lu)lui. Ș(i) pentru mi adevărată credință me-(a)m pus numili și degitul.

<1>⁴833 ghen(a)r(ie) 14.

Eu, Vasăle Vraghi⁵.

Eu Costa<n>⁶din Vrabii chizăș că va slujî⁷.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 10r.

Cinst(ita) Is(pră)v(nicie) ținut(ului) Tutovei.

Privighitoriu' ocolu(lui) Racovii

După numerarisita poronca cinst(itei) Is(pră)v(nicii) am alcătuit doi slujitori din ocolu', pi cari am și trimăs răport cinst(itei) Is(pră)v(nicii) că au întrat în slujbă di la zi întâiu ghenari, anumi Toader sâ n Toader butnariu și Grigori sâ n Țințu ot Dragomirești, ocolul Tutovei. Și di sint priimiț(i), să am cinst(it) respunsu ca și ii să nu fii supăraț(i) di biru ci să ceri de cătră acel sat pi numile lor, să binivoiască cinst(ita) Is(pră)v(nicie) a slobozi o poroncă cătră d(umnealui) privighitoriu di ocolu' Tutovii să facă cunoscut vor(ni)c(ului) acelu sat a nu-i supăra cu cerire ocolului, cu cari sânt însărcinaț(i), căci la ocolu' Racovii nu să gășăscu asămine slujitori.

1833 ghenari 21.

No. 12

Gheorghii Spiridon <m.p.>.

<rezoluție:> Dum(isa)le Vasile Chire vei face răspunsu ca ei să-ș(i) urmezi slujba pân va veni poroncă.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 12r.

Departamentul Pricinilor din Lăuntru,

Cătră Isprăv(ni)ci(a) ținutului Tutovei

După prevăzuta greutati ci să întâmpină întru săvârșirea poroncilor Ocârmuirii din pricina și a micului no. de slujitori,

Departamentul acesta propozarisind a sa socotiți Obștești Adunări că di niapărată trebuință este a să alcătui câte 11 liuz(i) de ocol, din care câte trii să s(ă) dei la giudecătorii fan(u) t(ului), alți trii la privighetoriul ocolului și cinci să rămâi la tactul isprăv(ni)ci(ei), după care apoi, ace isprăv(ni)ci(e), să cuvini a alcătui 66 di toț(i). Iar slujba lor să fie acei de la giudecătorie să aducă întru împlinire pricinile giudecătorești după a sali hotărâri; acei de la privighetori să aducă întru împlinire poroncile administrative împărtașite lor prin isprăv(ni)ci(a) țin(u)t(ului), iar acei de la isprăv(ni)ci(e) pentru asămine administrative împliniri, cari în vremi i să vor faci pre larg și anumi cunoscute precum asăminea și chipul strailor ci să va socoti să fie înbrăcaț(i) ca niște slujitori calaraș(i), cari di pe acum să propun lucruri sprintine după forma vechi.

Toț(i) aceștia să fie călări, având și armi câte o sabie, una părechi pistoali și o pușcă fieștecari. Și asupra tuturor acelor de la is(prăv)nicie să fie câte unul mai mari, de cari să s(ă) povățuiască și hacul să li fie următoarii:

1-iu Acei ce vor fi slujitori, să fié scutiț(i) de banii capitației și de tot felul de alti dări și havaleli.

2-le Fieștecari slujitoriu să aibă drit a scuti câte trii lăcuiitori gospodari de sat, întocmai precum s-au zis mai sus întru toate, vra să zică trii trii gospodari dând un slujitor cu toati ali lui, precum s-au zis mai sus: cal și armi i hrană, să poată fi apăraț(i) de banii capitației și de toati celelalte havaleli; numai întru ceia ci să atingi de datoria cătră proprietari să rămâi atât unii, cât și alții a să învoi cu buna primire amânduror părțil(o)r, nicerând di la ocârmuire nimică, care aceasta să socotești îndestul hac pentru așa slujitori. Și măcar că încă înbunătățire nu s-au câștigat, cu toate aceste, pe temeiul slovesnoi⁸ poronci a d(umnealui) plinipotent, să scrie Isprăv(ni)ci(ei) ca de la primire aceștia să pășască cătră îndeletnicire spre complectarisire pominitului no., după alcătuirile mai sus pominite cu aceasta luare aminte însă: ca toț(i) slujitorii să fie sau dintr-un întreg sat mai mare numai sau și din doi mai mici, iar nu din multi sati câte puțini, căci la așa întâmplare să poati pricinui Visteriei comfuzia în table, păsându-le⁹ și aceasta dreptate: că sau cu anu să fie alcătuiț(i), sau cu rându' a vini a tria săptămână sau lună, după a căror complectarisire să s(ă) predstavlisască¹⁰ Departamentului izvod de numile lor și cu arătarea satului din cari vor fi. Iar dacă din nenădăjduită întâmplare ar stânjâni a să împlini cu chipul prescriș mai sus și ar mai ceri ceva mită, să s(ă) înștiințez(e) pe Departament spre închuirea în lucrarea.

Alexandru Ghica log(o)f(ă)t <m.p.>.

Secție al 2-le Șef secție Mih(ai) <indescifrabil> cam(ăraș)

No. 1092

1833 ghenar(ie) 28.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 27r-v și f. 50r.

8 Poruncă verbală.

9 Așa pentru «păzindu-le».

10 Trimită.

1 «t» omis. Formula: «mai gios iscăli<t>» scrisă marginal, de altă mână.
2 Omis.
3 Omis.
4 Omis.
5 Amprentă digitală.
6 Omis.
7 Amprentă digitală.

Învățământul vasluian în anii regimului comunist (1945-1989)

dr. Nicolae IONESCU

„Diferența dintre oameni o formează numai educația”
(John Locke)

Învățământul în primii ani după război

În anii celui de-al doilea război mondial, aprovizionarea școlilor care aveau internate se făcea greu cu sare, ulei, zahăr, făină, încălțăminte, săpun și carne. Încălțăminte se distribuia pe bază de bon, pentru toți copiii de la 14 ani. Ei aveau dreptul la două perechi de încălțăminte și câte o pereche de pingele la patru luni.

În timpul evacuării din primăvara anului 1944, multe materiale și mijloace didactice de la școlile din județul Vaslui, au fost adăpostite în județul Arad. În această zonă se aflau și 330 de învățători de pe meleagurile noastre cu familiile lor. Din cauza evăcărilor și bombardamentelor din vara anului 1944, baza materială a multor școli era avariata și cursurile începeau cu întârziere, în toamnă.

Evenimentele militare din primăvara anului 1944 au făcut ca anul școlar să se încheie în luna martie. Apropierea sovieticilor în 1944 provoacă panică și îngrijorare în rândurile locuitorilor și autorităților vasluiene. Exercițiile de apărare pasivă se executau din ianuarie 1944. Prefectura, poliția și primăria se pregăteau pentru evacuare, iar primele convoaie soseau din Basarabia cu bagaje. Câteva zile mai târziu, prin circulara Ministerului de Interne, numărul 4.002 din 10 ianuarie 1944, adresată prefectilor, primarilor, Jandarmeriei și Poliției din Moldova cu privire la evacuare se precizau instrucțiunile privind realizarea „operațiunii 1.111 B sau M din 15 și 20 ianuarie a.c.”¹. De asemenea, erau stabilite etapele evăcărilor, precum și categoriile de personal, de bunuri materiale, întreprinderi și instituții.

Personalul, dependent de Ministerul de Interne, trebuia evăcat mai întâi, în timp ce evacuarea primarilor, în special din mediul rural, era facultativă. Odată cu evacuarea funcționarilor plecau și membrii familiei, luând cu ei strictul necesar de îmbrăcăminte și hrană. Ca urmare a ordinului cu numărul 196/6-III-1944 se evăcau din județul Vaslui anumite categorii sociale: intelectualii, pensionarii, comercianții etc. În plasa Roșiorii de Vede-1.500 de persoane și în plasa Balaci din județul Teleorman 5.600 de persoane². De o importanță deosebită era și evacuarea valorilor materiale, arhivele instituțiilor, instalațiile industriale, material tehnic, animale și mijloace de transport, cereale, materii prime, bunuri de larg consum etc. În noaptea de 21 spre 22 august primarul orașului Vaslui, profesorul Constantin Capră și ultimii reprezentanți ai primăriei, trec la evacuarea personalului din eșalonul II, întrucât trupele sovietice erau la 25 de km. de oraș, în satul Parpanița. De asemenea, bombardamentele aeriene provocaseră 100 de morți, 350 de răniți, 300 de vite și se distruseseră rețelele telefonice și telegrafice ale urbei³.

Unii învățători din județul Fălciu erau evăcați în mai multe județe din sudul țării, Mehedinți, Gorj, Romanați, Teleorman,

Dâmbovița, Râmnicu-Sărat etc. Aceștia li se făceau rețineri din avansul de evacuare de către Administrația Financiară. În anii 1944-1945, șeful Inspectoratului Județean Fălciu, era A. Bucureșteanu⁴. De asemenea, școlile secundare din Huși erau evăcate la Aiud și Ocna Mureșului. În aprilie 1944, au fost evăcați la Gimnaziul de Fete din Aiud : preotul dr. Mihai Bejenariu, directorul liceului „Cuza Vodă” Huși, Eugen Niculescu și Gh. Lupu. Ceilalți profesori ai renumitului liceu hușean erau împrăștiati în diferite părți ale țării.⁵

Deși succintă, enumerarea de mai sus reflectă volumul imens de muncă și energie cerut pentru punerea în „mișcare” a unor cantități uriașe de bunuri, ceea ce a însemnat o vastă acțiune de triere, catalogare, împachetare, asigurarea mijloacelor de transport, de deplasare și reamplasare la noua destinație. În același timp, e necesar să menționăm și faptul că pe toată durata unei asemenea operațiuni a trebuit asigurată securitatea și ocrotirea tuturor bunurilor materiale evăcate din Moldova⁶. Astfel, Liceul „Mihail Kogălniceanu” Vaslui și alte instituții locale au trecut prin una din cele mai grele perioade din istoria lor: plecarea în refugiu. O parte din arhiva LMK a fost dusă la Târgu-Jiu și la întoarcerea în toamna anului 1944 nu s-a mai găsit decât puține documente școlare, iar vesela internatului s-a pierdut.

Moldova și, desigur, zona Vaslui a suferit foarte mult datorită faptului că aici au fost operațiuni de război. Pe acest teritoriu s-au desfășurat, în perioada aprilie-august 1944, operațiunile frontului Iași-Chișinău care au provocat mari pagube locuitorilor. În orașul Vaslui, în urma bombardamentelor aeriene din vara anului 1944, mai bine de 50% din imobile au fost deteriorate sau distruse. Din această cauză multe școli secundare au rămas fără local. Între acestea, erau: Liceul teoretic de fete și Liceul Industrial de fete, ambele cu o populație școlară destul de mare. De aceea, se propunea Ministerului Educației Naționale ca Liceul de fete să funcționeze în Cercul Militar „Mareșal Constantin Prezan” cu aprobarea Ministerului de război al cărui local era⁷.

Liceul de Fete Vaslui, 1940

Clădirea Liceului Mihail Kogălniceanu a fost grav avariata în august 1944, iar femeia de serviciu, Elisabeta Iacob, a murit în

1 Despre această operațiune de mare amploare s-a scris puțin în literatura de specialitate. O lucrare cu caracter monografic despre această acțiune este cartea lui Sergiu Balanovici, *Operațiunea 111. Evacuarea din Moldova 1944*, Editura Axa, Botoșani, 2005.

2 D.J.A.N. Vaslui – Fond Primăria orașului Vaslui, dos. nr. 2/1944, f.121. Printr-o circulară a Ministerului de Interne cu numărul 10359/aprilie 1944 se sublinia faptul că populația refugiată din Moldova, nu vine în aceste județe ca o „populație de milog”. „După ce și-au părăsit avutul și au luat calea refugiului, să nu li se mărească mâhnirea printr-o primire rece, lipsită de iubire, să nu se uite că oltenii și muntenii din 1917 s-au refugiat în Moldova tot din cauza războiului și că populația aceluia colț de țară a primit, a găzduit și a hrănit, cu o largă bunăvoință, populația refugiată. Refugiații de atunci și urmașii lor de astăzi au prilejul să dovedească recunoștință către aceia care i-au găzduit acum 27 de ani. Puținul pe care îl au să-l împartă în două pentru a fi suferința mai ușoară”, f.38.

3 *Ibidem*, dos. 42/1945, f.350.

4 DJAN Vaslui, *Fondul ISJ Fălciu*, dos.1/1945, f.170.

5 Apud, Costin Clit, *Liceul Teoretic „Cuza Vodă” din Huși, studiu monografic*, Editura Thalia, Vaslui, 2003, p.. 77.

6 Nicolae Ionescu, *Moldova in anii 1944-1947*, Editura Kolos, Iași, 2005, p.24.

7 *Fondul Liceului Mihail Kogălniceanu*, dos. 3/1945 f. 234.

timpul bombardamentelor, fiind rămasă la Vaslui pentru paza instituției⁸. Se impuneau reparații urgente, atât în interior, cât și în exterior. Pentru reparații s-au obținut subvenții de 5.300.000 lei de la Prefectura Județului Vaslui și Direcția Refacerii Moldovei, reparații care s-au ridicat la suma de 8.200.000 lei, acoperindu-se diferența din fondul de construcție, fondul de rezervă și taxa de construcție pe anul 1945/1946. „Deoarece este o necesitate imperioasă deschiderea internatului se impune o subvenție de la Ministerul Educației Naționale de trei milioane lei”, se arăta într-o adresă a conducerii școlii către ministerul de resort⁹.

Așadar, anul școlar 1944/1945 în țară și pe aceste meleaguri moldave, s-a desfășurat în condiții grele din cauza faptului că școlile fuseseră devastate de război și mobilierul era aproape inexistent sau insuficient. De asemenea, reluarea activității se făcea de un număr redus de cadre didactice, în majoritate femei, bărbații fiind trimiși pe front cu multe manuale lipsă, inspectorate fără inspectori, la care se adăuga spectrul foametei ce era simțită pretutindeni. Cu noii profesori sosiți din refugiu se lucrează la susținerea examenelor extraordinare și cursurile primului an școlar după 1944, se încheiau la la 23 iunie 1945. Sebearea de sfârșit de an a avut loc la 29 iunie, de ziua sfinților apostoli, Petru și Pavel. Tot acum cadrelor didactice întoarse după evacuare în Moldova li se dădea o îndemnizație de instalare dacă se stabileau în zonă.¹⁰

La conducerea Ministerului Educației Naționale a fost în anii 1944-1947 Ștefan Voitec, om politic social-democrat, trecut apoi la comuniști, care a adunat în jur pe inspectorii generali, Petre Drăgoescu și Ion Gherincea.

După 23 august 1944, înlăturarea administrației antonesciene a fost efectuată în județele Moldovei de timpuriu și a avut un caracter intens și profund, marcând începutul procesului de comunizare. Între timp, au sosit o parte din funcționarii care fuseseră evacuați și aceștia sunt treptat epurați și în fruntea primăriilor sunt numiți primari și ajutoari de primari pe noile criterii politice. Astfel, Secția Negrești a Frontului Plugarilor prin adresa numărul 47/17 decembrie 1944, trimisă domnului pretor sesiza faptul că activitatea primarului Sofronie Costea era necorespunzătoare, „că este un element defetist care defavorizează populația prin zvonuri alarmiste, că nu a luat măsuri împotriva speculei, din cauza relațiilor sale liberale din trecut cu negustorimea din târg. Rugăm să dispuneți înlocuirea sa cu un alt element, sincer democratic, devotat cauzei celor care își câștigă existența prin muncă. În caz de nesatisfacere a acestui deziderat general, vom demasca public aceste acestui primar.”¹¹ Același proces de comunizare a învățământului se făcea simțit treptat și în școli.

Întoarcerea din refugiu a personalului didactic, a documentelor școlare, parțial distruse, făcea ca școlile să se deschidă într-un context politic tensionat ca urmare a acțiunii de lichidare treptată a oricărei opoziții democratice și a instaurării regimului de „democrație populară”. Ocupația sovietică, realizată, după cum se știe, cu consimțământul Marii Britanii și a Statelor Unite ale Americii, a favorizat puternic această derulare a evenimentelor, resimțită în toate domeniile de activitate.

În învățământ, structurile și conținutul nu s-au modificat imediat, dar presiunile au devenit tot mai puternice în ciuda eforturilor majorității cadrelor didactice de a menține tradiția valoroasă a școlii românești.

În conformitate cu hotărârile Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român din 16-21 octombrie 1945, începând cu anul școlar 1945/1946 apar primele transformări în învățământul românesc după modelul sovietic. Pe lângă licee au luat ființă *Gimnaziile unice*, formate din trei clase în care aveau prioritate copiii de muncitori și țărani pentru a fi educați în spirit materialist și ateu.¹²

Un tablou complet a învățământului din zona Vaslui, îl prezenta în februarie 1946, inspectorul general al Inspectoratului Regional Iași, profesorul Octav Tcaciuc, care controlase aproape toa-

te școlile din oraș și nu numai. În procesul-verbal încheiat cu acest prilej se menționau următoarele unități școlare din Vaslui:

- Gimnaziul teoretic de fete care funcționa în Clădirea Gimnaziului Comercial de băieți.
- Liceul teoretic de fete al „Societății Ortodoxe”, liceu particular etatizat, cuprindea în clădire și Liceul Industrial de Fete.
- Liceul Industrial de fete (croitorie, lenjerie, țesut)
- Gimnaziul Comercial de băieți cuprindea în clădire și Gimnaziul de fete. Localul era bun.
- Gimnaziul Industrial de băieți cu ateliere de tâmplărie, lăcătușerie, Director era profesorul Popa. Localul fiind construit special pentru școala industrială, a suferit de pe urma bombardamentului.
- Gimnaziul de industrie casnică funcționa într-un local din apropierea Liceului Mihail Kogălniceanu, director era profesorul Tiron.
- Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu” avea și clase de gimnaziu, în care trei clase de anul I.
- Liceul teoretic de Fete¹³.

După al doilea război mondial, s-au răsturnat vechile axe de valori ale societății românești. În spatele declarațiilor referitoare la nașterea unei lumi noi, democratice și la adăpostul armatei sovietice se pregăteau pentru întreaga țară condițiile unei noi dictaturi, cea comunistă.

Inițiativele și tendințele din perioada interbelică erau anihilate de un univers concentraționar, impus de noul regim politic totalitar care se profila în anii 1944-1947. Spiritul „nou” nivelat al unei culturi importate după modelul din U.R.S.S., condamnarea la mediocritate și submediocritate, cultura românească, aceasta ducând la distrugerea valorilor tradiționale.

Sub pretextul „democratizării” învățământului prin deschiderea „porților școlii secundare pentru copiii oamenilor muncii”, a apărut problema învățământului de masă, care a redus exigențele, a promovat valorile mediocre, a limitat afirmarea elitelor. Pentru a feri elevii de influența unor concepții neștiințifice și reacționare, Ministerul Educației Naționale, a dispus înlăturarea și distrugerea materialelor didactice (manuale, hărți politice, geografice și istorice) considerate ca „necorespunzătoare situației actuale”. Până la elaborarea altor manuale în vara anului 1947, cadrele didactice și elevii au fost siliți să-și desfășoare activitatea, numai pe baza activității școlare și a unor manuale ramase în uz, condiția fiind „adaptarea” la noile cerințe. Această readaptare viza în primul rând impunerea concepțiilor materialist-dialectice și istorice care să justifice noul regim și susținerea „prieteniei” cu puternicul aliat de la Răsărit.

Anul școlar 1947 /1948 „beneficia” de manuale unice tipărite special pentru Gimnaziul Unic. Cele mai multe modificări au suferit programele și manualele disciplinelor umaniste de istorie, economie politică, literatură. Încă din 1945, printr-un ordin al Ministerului Educației Naționale, profesorii sunt rugați a lua măsuri ca elevii să „fie lămurii asupra necesității ca fiecare să răspundă pentru faptele sale. De aceea, judecarea criminalilor de război și a celor care au dus țara pe marginea prăpastiei, era o măsură de interes vital pentru țara noastră”.¹⁴ Se specifica totodată, că singura organizație care avea acces în școli era aceea a Tineretului Progresist, subliniindu-se rolul profesorului care reprezintă „sufletul” în educația elevilor.¹⁵

Desigur, și învățământul tutovean, evolua în noile schimbări care au cuprins întregul învățământ românesc. Ocupația militară germană din primăvara anului 1944 și retragerea determinată de înaintarea trupelor sovietice de la sfârșitul lunii august au provocat mari distrugerii instituțiilor școlare. Cu eforturi deosebite s-a redeschis activitatea didactică în octombrie 1944. Conținutul învățământului a suferit anumite modificări în lumina orientărilor impuse de procesul de comunizare a țării prin restructurarea planului de învățământ, a programelor școlare și a reorganizării întregii activități educative cu elevii.

8 *Ibidem*, f.4.

9 *Ibidem*, f.91.

10 DJAN Vaslui, *Fondul ISJ Fălcu*, dos.1/1945, f.484. De menționat este faptul că acest fond cuprinde informații sporadice din anii 1904-1953.

11 D.J.A.N Vaslui, *Fondul Prefectura Vaslui*, dosarul 41/1944, f.34.

12 Mihai Ciobanu, *op. cit.* p. 24.

13 D.J.A.N. Vaslui, *Fondul L. M. K.*, dos. 219/1950, f.125.

14 *Ibidem*, dosarul 1/1945, f.1.

15 *Ibidem*

În licee, activa Societatea de Cruce Roșie din România- secția Tineret cu bune rezultate în apărarea sănătății și combaterea epidemiilor.¹⁶ Cele 12 porunci morale ale filialei Vaslui de la Liceul Mihail Kogălniceanu, regăsite și la alte școli, erau:

- Fii bun, drept și cinstit.
- Nu întrebuița niciodată vorbe urâte. Nu minți niciodată.
- Fii cuviincios și îndatoritor: „respectă pe cei bătrâni, stimează-ți camarazii”
- Fii săritor față de oricine: ajută pe cei săraci și pe cei slabi.
- Gândește-te că munca să folosească tuturor .
- Nu-ți însuși lucrul altuia. Respectă avutul Țării.
- Fii bun și milos cu animalele.
- lubește și îngrijește florile și pomii.
- Înfrumusețează-ți locuința de acasă și școala ta.
- Fii mândru de credința și de neamul tau.
- Nu uita pe cei care au murit pentru Țară. Împodobește-le mormintele.
- Fii copil vrednic al Patriei.”¹⁷

În primii ani după război, anul școlar era împărțit în trimestre, iar elevii erau notați cu note între 1 și 10, media 5 era limita de promovare, iar la bacalaureat nota minimă 6, ca în zilele noastre.

Printr-o circulară a Ministerului Educației Naționale, fiecare școală trebuia să aibă „drapelul național, pe care-l arborează în chip solemn atunci când e cazul, iar în fiecare clasă să se afle chipul Maiestății Sale Regelui, semn al dragostei cu care toți îl înconjurăm pe suveran”. Elevii purtau încă la butonieră „tricolorul național” și chipul regelui Mihai.¹⁸

Treptat, însă, instituțiile administrației de stat, inclusiv școlile, au cunoscut mutații spre stânga, mai de timpuriu în Moldova, fapt ce va determina ca o parte a corpului electoral, mai mare comparativ cu alte regiuni, să voteze listele opoziției în alegerile din noiembrie 1946.

Anul 1946, a fost un an extrem de secetos și recoltele strânse de pe câmp, mai ales în Moldova, erau foarte slabe. La această situație grea, se adaugă și obligațiile mari impuse de U.R.S.S sub forma produselor de tot felul, așa încât, treptat, au fost golite până și silozurile sau depozitele strategice. Deoarece Moldova fusese teatru de război, aici distrugerile erau mari și foamea a lovit mai mult. Mulți oameni plecau în pribegie pentru alimente. De altfel, în 1946, foamea a bătut și în școli, internatele, funcționa numai pe bază de alimente în natură aduse de elevi.¹⁹ Chiar și ajutoarele venite din străinătate distribuite copiilor au fost motiv de discordie între Crucea Roșie Română, care nu era în acea vreme controlată de comuniști și C.A.R.S.-ul, obedient puterii comuniste. Profesorii erau afectați de discrepanța dintre salarii și prețuri, echivalentul retribuției pe o zi ajungând pentru a cumpăra doar o jumătate de kilogram de mălai sau fasole, în timp ce economatele continuau să fie slab aprovizionate. Din 1946-1947 au apărut cartele pentru pâine, în diverse culori, care desemnau cantitățile zilnice diferențiate, rațiile de alimente și îmbrăcăminte erau mult sub necesitate²⁰.

După război creștea ponderea învățământului preșcolar în mediul urban prin atragerea unui număr mai mare de copii în unități special organizate. Influența acestei forme de învățământ a crescut odată cu primii ani ai școlarității. Astfel, în 1948, la Bârlad funcționau șapte grădinițe, cu un efectiv de 391 de copii și 12 educatoare. Deși numărul copiilor înscriși în grădiniță crescuse de 4,5 ori , o mare parte dintre ei nu puteau frecventa din cauza greutăților materiale²¹.

Învățământul primar era reprezentat în Bârlad de șase școli primare de fete și șase de băieți. Parcurgând statisticile școlare din acea vreme se observă, că în decursul unui deceniu s-a înregistrat o diminuare a numărului elevilor de vârstă școlară mică, urmare a războiului, refugiului și foametei. Dacă în anul școlar 1938-1939 frecventau 1300 de elevi, peste un deceniu se înregistrau mai puțin de jumătate de copii, ceea ce a determinat o scădere a personalului didactic cu 35 %²².

Prelungirea școlarității la șapte ani, deși s-a preconizat din perioada interbelică, aplicarea în fapt s-a realizat sporadic. La Bârlad, activau șapte școli elementare de 7 ani cu 1400 elevi în anul școlar 1947-1948. Numărul absolvenților a crescut de două ori față de situația dinaintea de război. Creșterea învățământului primar la sfârșitul acelei perioade a dus la dublarea numărului de profesori.²³

Învățământul complementar în orașul Bârlad își continua activitatea prin intermediul unor tipuri de școli profesionale, înființate în mare parte în primele decenii ale secolului trecut. Dintre ele menționăm, Școala de Gospodărire Urbană care după revenirea din refugiu și-a început cursurile în toamna anului 1944, dar fără internat. Inițial, Ministerul Educației Naționale dispunea evacuarea personalului și arhivei în localul Școlii profesionale de fete din orașul Dumbrăveni, județul Târnava Mică, la 28 martie 1944. Deoarece localul era ocupat de o tabără de elevi refugiați, cazarea s-a făcut mai târziu în condiții improprie, în satul Moghilog din același județ²⁴. Din cele șase clase de curs, patru erau patronate de această școală, celelalte două aparțineau de gimnaziul unic. Sălile de clasă erau și ateliere de instruire practică, din lipsa unor spații adecvate. Din 1943, unitatea de învățământ a fost transformată în Școala de Gospodărire gradul II. Acest lucru nu a împiedicat o creștere a numărului elevilor cu 50% în anul 1948. Din cei 193 de elevi care frecventau școala, 75 erau bursieri.²⁵ Școala era pe strada Victoriei nr. 45 (astăzi str. 1 Decembrie) și apoi în clădirea comunității evreiești din strada Republicii nr.166.²⁶

Școala Industrială de Ucenici continua activitatea în localul Școlii primare nr. 5. Cursurile de calificare a ucenicilor erau utile și patronii erau obligați să respecte programul instructiv-educativ, după amiază. Școala s-a desființat în 1951, lăsând locul unor noi tipuri de școli profesionale în concordanță cu noua dezvoltare social-economică a țării.²⁷

O altă unitate de profil complementar era Școala Profesională de fete”Nicolae Roșca Codreanu” care și-a reluat activitatea la 18 octombrie 1944, printr-o hotărâre a autorităților locale. Școala fusese evacuată în primăvara anului 1944 în comuna Alma, județul Târnava Mică, de unde revenise în luna septembrie.²⁸ Personalul didactic își desfășura în condiții bune procesul instructiv-educativ, scoțând în fiecare an cadre bine pregătite, necesare mici industrii locale. Școala a funcționat temporar și ca liceu de fete.

Referitor la învățământul secundar se pronunța organizarea unui examen de calificare și lichidare pentru elevii a căror situație era neclară din cauza războiului. La acest examen puteau lua parte și elevii cu învățământul întrerupt sau pregătii particular. Se constată o anumită ușurință în trecerea examenelor, fiind favorizați în special minoritarii evrei. Era și o încărcare a programului profesorilor care trebuiau să urmărească efectele tifosului exantematic care bântuia în zonă, crescând, totodată, acțiunile de muncă obștească, de voluntariat sau cele legate de aniversarea „ Marii Revoluții Socialiste din Octombrie 1917”.

În Bârlad învățământul liceal era reprezentat de șase unități: două licee teoretice, unul comercial, două industriale și un liceu pedagogic.

Liceul „ Gh. Roșca Codreanu” a continuat tradiția marilor performanțe în procesul instructiv-educativ. În anii războiului director

16 *Ibidem*, De altfel, școlile din județul Vaslui erau contaminate de tifos exantematic în ianuarie 1946. Se cerea printr-o adresă a președintelui interscolar, prof. Octav Marculescu, amânarea cursurilor în oraș. (cf. dos. 3/1945,f.7)

17 *Ibidem*,dosarul3/1945,f.94

18 *Ibidem*,f.154

19 *Ibidem*,f.223

20 A se vedea pe larg Nicolae Ionescu- *Foamea din Moldova din anii 1945-1946* în Acta Moldaviae Meridionalis- Anuarul Muzeului Județean “ Ștefan cel Mare -Vaslui, XXV-XXVII, vol.I, 2004-2006 , pp. 559-568.

21 Oltea Rășcanu-Gramaticu (coord.), *Istoria Bârladului*, ediția a-II-a, vol. II, Editura Sfera, Bârlad, 2002, p. 90.

22 *Ibidem*,

23 Gh. Clapa, *Învățământul din Bârlad în perioada 1918-1944*, în *Bârladul odinoară și astăzi*, I, 1980, p.120.

24 DJAN Vaslui, *Fond Școala de gospodărire urbană, gr.I, Bârlad*, dos.1/1944, f. 5.

25 *Ibidem*,dos. 83/1946, f.170.

26 Oltea Rășcanu-Gramaticu, op.cit, p.91.

27 Cf. Gh. Clapa,op.cit,p.195.

28 DJANV , *Fond, Școala secundară de profesională de fete, Bârlad*, dos..11/1944, f. 24-25.

al acestei instituții a fost profesorul Gh. Gâlcă (1940-1946) care va deveni pentru puțin timp și prefectul județului Tutova. Refacerea localului școlii a necesitat investiții mari din partea statului și autorităților locale. Planul de învățământ, programa școlară și disciplinele de studiu au suferit unele modificări în vederea accentuării laturii materialist-științifice după modelul sovietic. În decurs de trei ani structura liceului a evoluat de la 8 clase la 12 clase. Pentru a veni în sprijinul elevilor cu mijloace materiale modeste s-au înființat gimnaziile unice de trei ani, intrarea făcându-se fără examen, după absolvirea ciclului primar.

În anul școlar 1945-1946 s-au înființat gimnaziile pe lângă licee, măsură aplicată și Liceului „Gh. Roșca Codreanu”. Pentru merite deosebite înregistrate de-a lungul timpului, Ministerul a ridicat Liceul la rang de Colegiu Național în anul 1946, cu prilejul aniversării Centenarului acestei instituții. Faptul era cu atât mai important, deoarece doar trei licee din țară mai purtau această titulatură. Se știe, însă, că după reforma învățământului din 1948, în timpul regimului comunist, titulatura de „Colegiu” s-a desființat în întreaga țară.

Deschiderea festivităților cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la înființarea instituției s-au deschis pe 3 noiembrie 1946 în Aula liceului unde, pe lângă elevi și profesori, au venit reprezentanți ai autorităților locale și oameni de cultură. Ca invitați speciali au participat. P.S. Grigorie Leu, episcopul Hușilor, vicarul Ambrozie Filiuță din cadrul aceleiași episcopii, prof. univ. dr. Petre Constantinescu-Iași, fost profesor al liceului (acum era ministrul Informațiilor și reprezentantul guvernului dr. Petru Groza la sărbătorire). Mai participau inspectorii generali Petre Drăgoescu și Ion Gherincea, reprezentanții ministrului Educației Naționale, Ștefan Voitec²⁹. Cu prilejul Centenarului, publicistul George Ivașcu (promoția 1929, era atunci Directorul Relațiilor Culturale cu Străinătatea-n.n) trimitea o emoționantă scrisoare în care își exprima mulțumirile pentru rodnică activitate a renumitei școli: „Ca fost elev particip, în acest fel, cu toată însuflețirea la centenarul liceului nostru, urând viață lungă acestei instituții, care de azi înainte va fi cu atât mai mult în slujba cultivării poporului”³⁰. În cadrul festivităților a luat cuvântul și elevul de atonic, Traian Nicola, din clasa a-VII-a, în calitate de președinte al societății literar-științifice „Stroe Belloescu” a liceului, care a făcut un istoric al școlii și a „evocat nume strălucite codreniste”. Peste 25 de ani, renumitul profesor de chimie, va realiza cea mai documentată monografie a Colegiului Codreanu, o capodoperă a genului, ajunsă la a doua ediție. Cu prilejul Centenarului s-a strâns un fond de 18 milioane lei din donațiile foștilor absolvenți ai liceului și a altor personalități participante. Menționăm câțiva dintre cei care au sprijinit prin donații modernizarea colegiului: Ștefan Voitec a donat 2 milioane lei, Petre Constantinescu-Iași, 2,5 milioane lei, generalul Vasliu Rășcanu- ministrul de război, 3 milioane lei, Gh. Vântu- subsecretar de stat la interne -9 milioane lei etc.³¹ Se preconiza reluarea lucrărilor necesare construirii unui internat pentru elevii cu posibilități reduse. În decursul anilor 1945-1946 au absolvit 133 de elevi, mulți dintre ei, devenind nume de prestigiu în cultura și știința românească. Desigur, cu prilejul centenarului toate școlile bărlădene au adus salutul lor la sărbătorirea Colegiului „Codreanu”, care era cel mai vechi și respectat lăcaș de cultură al Bărladului.

Începând cu 1 septembrie 1947 în afara celor 10 clase ce le avea liceul, s-au înființat 12 clase ale Gimnaziului Unic, ca un prelude al reformei învățământului care a avut loc peste un an cu urmări nefaste asupra învățământului românesc.

Liceul fete „Iorgu Radu” a secondat în mod fericit activitatea Colegiului „Codreanu” ca important focar de cultură în această parte a țării. Nici clădirea acestei școli nu fost scutită de urmările războiului. Insistențele energice ale conducerii liceului pe lângă autoritățile locale, au dus la începerea reparațiilor pentru desfășurarea corespunzătoare a cursurilor. În anul 1945, s-a înființat la acest liceu un gimnaziu unic care funcționa în clădirea fostei școli primare. Internatul s-a redeschis peste un an cu o cantină pentru 200 de elevi. Pe parcursul celor trei ani de studiu, au absolvit 174

de elevi, dintre care 153 la cursuri de zi și 31 la învățământul particular. În anul 1948 școala funcționa la șapte clase elementare.³²

Liceul Comercial de băieți a luat ființă ca urmare a necesităților economice din zonă și a ajuns să aibă opt clase, din care la clasele a-V și a-VI-a erau și clase paralele. Unele greutăți ivite în procesul instructiv-educativ erau din cauza lipsei manualelor și a fluctuației profesorilor suplینitori etc. Existau 12 catedre: două de științe comerciale, două de mărfuri, una de științe juridice, una de economie, una de limba franceză, una de limba germană, una de matematică comercială, alta de geografie- istorie și câte o catedră de alte specialități.³³ În anul 1947 se transformă în Școală tehnică de administrație economică.

Liceul industrial de băieți avea în primii ani după război 223 elevi, dintre care 50 erau interni. Condițiile erau adecvate desfășurării unui învățământ teoretic, precum și pentru activitățile practice în atelierelor de lăcătușărie, fierărie, tâmplărie, rotărie, sculptură.. Lucrările erau executate cu precizie și simț artistic, mai ales în atelierul de sculptură. Mulți absolvenți ai acestui liceu au devenit meseriași pricepuți care s-au remarcat la locurile de muncă³⁴.

Liceul Industrial de fete funcționa cu 275 de eleve, la care se adăuga cele 23 de eleve ale școlii textile și 50 de fete ale școlii de ucenici, în total fiind 348 elevi. Fetele învățau deprinderi de muncă practică pentru a se adapta cerințelor micii producții meșugărești locale³⁵.

Dintre școlile bărlădene care a avut cel mai mult de suferit de pe urma războiului a fost Școala Normală de băieți. Distrugerea totală a localului de către trupele germane în retragere, a dus la perturbarea temporară a cursurilor acestei școli. Situația era îngreunată și de faptul că numeroși profesori erau concentrați. După mari eforturi cursurile au fost reluate, după amiază, în localul Colegiului „Codreanu” și apoi în clădirea școlii primare nr.1. Internatul școlii a funcționat cu o parte din elevi la căminul „Dr. Filibiu”, aflat sub patronajul „Societății Femeilor Ortodoxe”, iar o altă parte, în fosta locuință a directorului, din clădirea veche, și în infirmerie. Numărul elevilor școlii a variat între 280 și 320 de elevi, dintre care 197 erau bursieri. Școala Normală avea șapte clase bugetare și una extrabugetară, iar corpul didactic era format din 24 de cadre didactice³⁶. Pasiunea, spiritul patriotic al profesorilor nu excludea și o mare exigență. Probele de aptitudini erau dublate de serioase examene scrise la disciplinele fundamentale. Aceași seriozitate se păstra și la susținerea examenului de diplomă. În anul 1945, în urma noilor dispoziții ale Ministerului Educației Naționale, se suspendă examenul de admitere în clasa I a Școlii Normale, aceasta devenind clasa I a Gimnaziului unic. Pe parcursul celor 4 ani de învățământ au absolvit 189 de învățători care au fost repartizați în județul Tutova și în alte județe limitrofe. În anul 1948 și-a schimbat titulatura în Școală Pedagogică³⁷.

După 1948, învățământul de masă crește prin înființarea de noi școli și case de citit pentru eradicarea analfabetismului, care devine o problemă importantă a învățământului postbelic. Dosarele de la arhive cuprind diferite situații cu privire la activitatea de alfabetizare în școlile primare ale județului, problemă urmărită personal la nivel național, de însuși ministrul învățământului, Ștefan Voitec, care cerea cadrelor didactice „ca un învățător să alfabetizeze cel puțin cinci neștiutori de carte.”³⁸ Astfel, începând cu anul școlar 1945-1946, la Cercul cultural din comuna Puiești, județul Tutova, erau arondate școlile din comunele Puiești și Iana. Era perioada când cadrele didactice discutau despre: „Reforma învățământului popular”, „Conducerea de sine a clasei”, „Ce se înțelege prin democratizarea învățământului”, „Pedagogia comunităților de muncă”, „Culturalizarea și mijloacele de culturalizare al poporului”.

32 Gh. Clapa, *op.cit.*, p.212.

33 *Ibidem*,

34 DJANV, fond *Liceul industrial de băieți*, Bărlad dosar,1/1946-1947,f.110..

35 *Ibidem*, *Fond Liceul Industrial de Fete Bărlad*, dos. 13/1944, f. 612..

36 M. Măță și colab., *Monografia Liceului Pedagogic*, Iași, 1970, p124 și urm.

37 *Ibidem*,

38 DJAN Vaslui, *Fond ISJ Tutova*, dos. 17/1946, f. 234. De menționat este faptul că acest fond cuprinde informații din perioada 1899-1950.

29 Traian Nicola, *Colegiul Național "Gh. Roșca Codreanu*, Bărlad, 1996, p. 165.

30 *Ibidem*, p. 166.

31 *Ibidem*, p. 167

Securitatea și intelectualii în România anilor '80 (5)

- urmare din pagina 1 -

Surpriza a fost și mai mare când i-am confirmat că mai există un dosar pe numele său, dar pe care urma să-l vadă, nefiind, în acel moment, în sediul CNSAS¹.

Încă înainte de a vedea conținutul dosarelor, mi-a spus că, în funcție de ce scrie în acele documente, își propune să le publice într-un volum. Nu a făcut-o, din câte cunosc, dar din rațiuni care, astăzi, îmi sunt limpezi². Așa cum se va putea vedea în rândurile următoare, Securitatea a denaturat serios atât sprijinul pe care Florin Constantiniu l-a acordat regimului (în calitatea sa de membru de partid și lector al Secției de propagandă a C.C.) cât și modul în care a decurs această „colaborare”. Cercetând cele trei dosare întocmite de Securitate pe numele său (cu cele trei nume conspirative „Cornelius”, „Cristea” și „Claudiu”) mi-a fost clar că, dincolo de lipsa de „profesionalism” a ofițerilor care s-au ocupat de el de-a lungul timpului, întocmirea celor mai multe documente nu a avut la bază rațiuni informative, ci mai mult de justificare (acoperire) a unei activități care trebuia desfășurată de Securitatea municipiului București în cadrul Institutului de Istorie „N. Iorga”. Iar în ce privește răspunsul său la presiunile Securității, am avut, încă o dată, dovada că, fără a înțelege contextul și a cunoaște mecanismele de funcționare ale Securității, putem cădea foarte ușor în capcana unor judecăți false. Cu alte cuvinte, este ușor astăzi să facem constatarea că ceea ce într-o epocă este laudabil (recomandabil), ulterior poate deveni condamnat.

Prima întâlnire cu Securitatea a avut loc în toamna anului 1969. La 25 septembrie 1969, în cadrul urmăririi generale a celor care vizitau ambasada Greciei la București, istoricul a fost urmărit (filat) și identificat după ce tocmai vizitase, în acea dimineață, reprezentanța diplomatică a acestui stat³. Vizita o făcuse dintr-un motiv foarte simplu: participarea la o sesiune științifică și apoi la un program de studii susținut de partea greacă, în vederea cercetării perioadei fanariote din istoria României. În urma filajului s-a întocmit o notă de verificare și s-a aprobat propunerea ca un ofițer din Serviciul II, Direcția a XII a Securității (care se ocupa de filaj și investigații), să aibă o discuție cu cel urmărit și, după o verificare prealabilă, să fie atras la colaborare.

Ulterior, la întâlnirile stabilite de „cooperativă”, reprezentantul Securității a dorit să clarifice motivul pentru care Florin Constantiniu a vizitat ambasada Greciei, dar și ce a făcut cu prilejul ieșirilor anterioare din țară (făcute în interes de serviciu): Austria (1965),

prof. univ. dr. Florin Constantiniu
(n. 8 aprilie 1933, București -
d. 14 aprilie 2012, București)

Franța (1967), Grecia (1969 și 1970)⁴. În *Raportul cu propunerea de înregistrare în calitate de colaborator*, datat 13 noiembrie 1970, numele conspirativ primit era cel de „Cornelius”. Acestuia i s-a cerut să furnizeze informații despre legăturile din România ale fostului ambasador al Greciei la București, Argyropoulos, și, având în vedere temele sale predilecte de studiu, să stabilească relații cu intelectuali greci, care urmau să viziteze România sau care participau la conferințele internaționale la care era prezent și el.

Ca răspuns, deși nu a refuzat cererea „organului”, istoricul a evitat să mai plece în Grecia și a vizitat, din nou, ambasada acestei țări doar pentru a se retrage din programul de studii finanțat de partea greacă. Nu este exclus ca acest moment să fi cântărit greu atunci când maestrul a decis să părăsească studiul epocii fanariote pentru a se dedica perioadei 1939-1945.

Din rezoluția pusă pe raportul menționat, doi ani mai târziu (la 24 iunie 1972) aflăm că această tentativă de atragere la colaborare a fost un eșec total: „Dat fiind faptul că «Cornelius» nu dispune de posibilități informative pe lângă diplomații greci, n-a mai plecat în Grecia așa cum s-a proiectat, precum și pentru faptul că se antrenează greu în munca informativă propunem abandonarea sa”. Această propunere a fost aprobată de către șeful biroului 1 din Direcția a III-a (contraspionaj), maior Pahiș Petre.

În afara acestui raport, în acest prim dosar există și alte documente care sunt specifice mai curând unui dosar de urmărit decât de colaborator: nota de filaj amintită, copii după telegrame primite, verificări la cartotecă, rapoarte de investigații referitoare la datele de identificare și, totodată, despre alte plecări în străinătate. Nu există un angajament și nici note informative furnizate de „Cornelius”, așa cum ar fi trebuit, teoretic, să conțină un dosar de rețea.

Din 1972 și până în 1984, Florin Constantiniu a fost aparent „abandonat” de Securitate, deși verificările au continuat la fiecare plecare și revenire din străinătate.

Al doilea dosar deschis pe numele său, având pe coperta interioară numele conspirativ „Cristea”, este deschis la data de 16 octombrie 1984. Este vorba despre un dosar de urmărire informativă (D.U.I.). De obicei, Securitatea deschidea un astfel de dosar pentru a verifica informațiile privitoare la pregătirea ori săvârșirea de infracțiuni contra securității statului. Acțiunea de urmărire informativă se făcea în scopul „prevenirii, descoperirii și lichidării” oricărui pericol, potențial sau real, la adresa regimului politic. Scenariul care urma acestei „deschideri” era următorul: pe baza semnalărilor făcute de agentură, a unor informații obținute de lucrătorii operativi prin diverse mijloace și cu aprobarea superiorilor, se întocmea un plan de măsuri pentru documentarea atentă a acestor informații. Mecanismul pus în mișcare viza îndeosebi pe cel urmărit, familia acestuia, cercul de relații, deplasările în țară și îndeosebi în afară, discuțiile avute și atitudinea față de regim⁵.

1 *Istoricul Florin Constantiniu în dosarele Securității*, în *In memoriam Florin Constantiniu. Smerenie. Pasiune. Credință*, București, Editura Enciclopedică, 2013, pp. 678-696.

2 Despre cele trei dosare pe numele său ca și despre documentele Securității în general, Florin Constantiniu a publicat trei articole succesive în revista „Historia”. În primul dintre acestea face doar câteva referiri sumare la conținutul documentelor care îl privesc direct, respectiv la motivele deschiderii dosarului său de urmărire și la nota despre colegul de institut, Nicolae Stoicescu. Istoricul insistă, în rest, pe metodele de studiere a documentelor Securității (răspunzând la trei întrebări: „Cine a scris, ce a urmărit când a scris, în ce context a scris”), ca și pe înțelegerea contextului în care acestea au fost redactate. Pentru detalii vezi „Historia”, anul VIII, nr. 77-79, 2008, îndeosebi articolul „Istoria nu este repovestirea izvoarelor” ci interpretarea lor, în „Historia”, nr. 77, mai, 2008, pp. 29-30.

3 ACNSAS, fond Rețea, dosar nr. 54 508, f. 7, vezi *Nota de filaj și identificare*.

4 La întâlnirea dintre maiorul Gh. Cocean și Florin Constantiniu, ofițerul s-a prezentat cu o sticlă de whisky „Club” cumpărat de la magazinul „Alimentara” din complexul Orizont, pe care a decontat-o din fondul CIS (cheltuieli informative speciale) cu o chitanță de 120 lei, (*ibidem*, f. 14).

5 Virgiliu Țărău (coord.), *Învățând istoria prin experiențele trecutului: cetățeni obișnuiți supravegheați de Securitate în anii '70-'80*, Editura CNSAS, București, 2009, p. 17 (vezi capitolul 1 semnat de Cipriana Moisa, *Motive de urmărire ale cetățeanului obișnuit în anii '70-'80*, pp. 17-31).

Toți acești pași au fost respectați, cu relativă minuțiozitate, și în cazul lui Florin Constantiniu.

Fiind membru de partid, Securitatea trebuia să ceară acordul șefului organizației de partid, în vederea pornirii unei astfel de acțiuni. Ca urmare, primul document aflat în dosar reprezintă o *Notă* în care se menționau datele de identificare ale celui vizat și că acesta apărea în „legătura unor cetățeni străini semnalati și preocupări suspecte”. Se cerea aprobare pentru „verificarea acestuia prin mijloacele muncii de securitate”. În colțul din dreapta, sus, se nota de mână că „la data de 7.06.1984 tov. prim secretar a aprobat verificarea”.

În continuare, aflăm un *Raport cu propuneri de deschidere a dosarului de urmărire informativă „Cristea” asupra numitului Constantiniu Florin*. Aprobarea este dată de lt. col. Gheorghe Diaconescu la 3 octombrie 1984. Argumentele prezentate de lt. maj. Ungureanu Liviu țineau de faptul că, în cursul anilor 1982 și 1983, Florin Constantiniu se aflase la specializare în S.U.A., ultima dată (octombrie 1983) prelungindu-și stagiul de 3 luni cu încă 90 de zile. În timpul acestei deplasări, a fost semnalat „în relații apropiate cu doctorandul american Larry Watts”. Acesta din urmă era și el lucrat într-un D.U.I. cu nume conspirativ „Willy”, fiind „suspect că desfășoară activitate de culegere de informații”.

Conform raportului, Florin Constantiniu i-ar fi ajutat pe Larry Watts să obțină unele materiale documentare în vederea întocmirii lucrării sale de doctorat, în care era tratată perioada 1940-1944 și actul de la 23 august 1944. Studentul american ar fi fost ajutat să ia legătura cu diferiți cercetători din domeniul istoriei, scriitori și chiar cu protagoniști ai acelor evenimente. Aceștia furnizaseră la rândul lor mai multe informații și unii acordaseră chiar interviuri, înregistrate pe bandă de magnetofon. În plus, comportamentul doctorandului, pe timpul șederii în România, întăreau suspiciunile Securității în ce privește apartenența acestuia la serviciile de spionaj americane.

Florin Constantiniu i-a înmănat lui Larry Watts și o recomandare pentru profesorul austriac Max Demeter Peyfuss, redactor la o revistă vieneză de istorie – „Ostereichisches Osthefte”. Acesta din urmă era rugat de către Florin Constantiniu să-i înlesnească cercetătorului american accesul la documente din arhivele austriece despre al Doilea Război Mondial și relațiile româno-germane⁶.

În urma unei percheziții la domiciliul lui Larry Watts, Securitatea aflase și de buna impresie pe care Larry Watts o avea despre istoricul român, care „i-a fost un mare prieten și de un real ajutor” în perioada în care a întreprins cercetări în România⁷.

Un alt motiv al deschiderii acțiunii de urmărire era reprezentat de legăturile istoricului cu alți cercetători din Occident. Între ei Laurro Grassi din Italia, Peter Sugar, profesor universitar la catedra de istorie a Universității din Seattle (S.U.A.) și membru al Centrului de studii ungarologice din cadrul Universității Bloomington. Ultimul fusese în România în cadrul schimburilor culturale româno-

americane și era cunoscut cu „manifestări naționalist-iredentiste”. Îl aprecia pe Florin Constantiniu, în mod deosebit pentru că este „protejatul” și „colaboratorul cel mai apropiat al generalului Ilie Ceaușescu”⁸.

O altă legătură identificată de Securitate era cu Radu Florescu, sosit din S.U.A. pentru a participa, în septembrie 1984, la conferința „Război și societate în Europa” desfășurată la București⁹. Din observațiile Securității, legăturile și comportamentul acestuia, ca și faptul că „prezenta zilnic «raportul» unui cetățean american”, reieșea clar că Radu Florescu avea „preocupări de natură informativă”.

Bela Kiraly era, în perspectiva Securității, o altă legătură a lui Florin Constantiniu. Istoricul american de origine maghiară era cunoscut pentru poziția sa în rândul conducerii emigrației maghiare din S.U.A., dar și „pentru legăturile sale cu cadre și agenți ai CIA”. Conform unei surse a Securității, Florin Constantiniu ar fi declarat că îl „admiră pe Bela pentru faptul că a luptat împotriva rușilor în timpul revoluției” din Ungaria (1956).

În fine, în seria legăturilor suspecte, Securitatea îl considera și pe deja amintitul profesor austriac – Max Demeter Peyfuss.

Urmare a acestor legături cu cetățeni străini și în vederea prevenirii scurgerii de informații care să „lezeze securitatea statului”, Florin Constantiniu era pus sub urmărire atât la locul de muncă (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”), cât și la domiciliu. Trebuia stabilit comportamentul său anterior, în timpul și după plecarea „legăturilor” sale din străinătate, accesul la documente confidențiale, interesul de a stabili contacte permanente cu persoane care aveau acces la astfel de date, dacă obișnuia să frecventeze ambasada americană, dacă participa la conferințe internaționale etc. Toate acestea se făceau în vederea documentării unei posibile acțiuni de spionaj pe care ar fi dus-o istoricul în favoarea unei puteri străine.

Pentru a fi supravegheat, urmau a fi utilizate posibilitățile informative ale Direcției a III-a (contraspionaj), Securității Municipiului București și UM (0544) (Centrul de Informații Externe). În planul de măsuri se preconiza instalarea de tehnică operativă (T.O.) la domiciliul celui vizat și la birou. Urmău a fi interceptate convorbirile telefonice internaționale pe o perioadă de 1 an și întreaga corespondență internă și externă pentru a depista eventuale „corespondențe convenționale sau ascunse”. De îndeplinirea acestor măsuri răspundea lt. maj. Ungureanu Liviu din Direcția a III-a. Din rezoluția pusă pe document de șeful direcției, general-maior Aurelian Mortoiu, e limpede că, în realitate, doar o mică parte din aceste măsuri au fost puse în practică: controlul corespondenței și uneori filajul¹⁰.

În continuare, în dosar, apare o notă de verificare furnizată de Securitatea București și datată 17 martie 1981 (?!), fiind redactată înainte de plecarea istoricului român în S.U.A., la o

6 Iată conținutul scrisorii: „Mult stimat domnule Peyfuss, îmi iau îndrăzneala de a vă recomanda pe tânărul istoric american Larry Watts, care face un stagiul de documentare în țara noastră, ca titular al unei burse Fullbright. Specialist în istorie contemporană, interesat de relațiile româno-germane în timpul celui de-al doilea război mondial, el dorește să-și îmbogățească informația în timpul șederii la Viena. Cred că Dumneavoastră ați putea fi o excelentă călăuză. Îmi permit, așadar, să vă rog să-i acordați competentul Dumneavoastră sprijin. Mă folosesc de acest prilej pentru a vă reînnoi sentimentele mele amicale. Păstrez amintirea minunatei ospitalități ce mi-ați acordat în 1972. Pentru familia Dumneavoastră, cele mai calde urări de sănătate și fericire, iar pentru Dumneavoastră personal, o prietenească strângere de mână, al Dumneavoastră, Fl. Constantiniu” (A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 163.239, f. 12).

7 Probabil, la această percheziție, Securitatea a pus mâna pe un jurnal al cercetătorului american. Extrasul din acest jurnal, cu referire la Florin Constantiniu, era următorul: „Ajuns la Cluj... Marea mea surpriză, un noroc neașteptat, a fost întâlnirea cu un istoric italian din Milano – Laurro Grassi. Prin Laurro l-am întâlnit pe Florin Constantiniu, profesorul care mi-a fost un mare prieten și de un real ajutor aici în România. Florin mi-a prezentat un alt cercetător care s-a dovedit neprețuit pentru munca mea. (Prin intermediul acestui om, Ioan Chiper, am întâlnit-o pe Aurica Simion [sic!]) și am primit accesul la arhivele Institutului de Istorie a Partidului – ISSP”, (*ibidem*, f. 15).

8 La aceeași percheziție, la domiciliul lui Larry Watts, Securitatea a găsit și o scrisoare din partea lui Peter Sugar, în care se fac referiri la Florin Constantiniu: „...Ai și luat deja legătura cu dr. Florin Constantiniu. El este de asemenea interesat în istoria militară și mai mult este protejatul gen. Ilie Ceaușescu cu care a scris câteva articole avându-l pe general ca autor” vezi (*ibidem*, f. 16). Florin Constantiniu a ținut să dezmințască acest gen de afirmații: „Am citit și auzit că așa fi fost «negrul» lui [Ilie Ceaușescu], că i-aș fi scris, împreună cu Mihail E. Ionescu, cărțile și articolele ... Îl iau martor pe Dumnezeu că nu am scris un singur rând pentru generalul Ilie Ceaușescu și îi invit pe cei care fac astfel de afirmații să le și dovedească”, (Florin Constantiniu, *De la Răutu și Roller la Mușat și Ardeleanu*, București, Editura Enciclopedică, 2007, p. 405).

9 Conferința internațională „Război și societate în Europa” s-a desfășurat la București, în perioada 23-25 septembrie 1984, sub auspiciile Academiei Române, Academiei de Științe Sociale și Politice și Comisiei de Istorie Militară, în cooperare cu Colegiul Brooklyn, Universitatea din New York.

10 Rezoluția pusă pe acest raport, la aproape doi ani după ce acțiunea de urmărire fusese deschisă era următoarea: 17.II. 1986. *De ce nu este lucrat conform ordinului? Nu se cunoaște nimic despre el. Imediat dosarul să fie dat tov. mr. Pricopie care să ia toate măsurile pentru lucrarea lui. La data de 20.III. 1986 veniți la mine cu dosarul pentru analiză. Să fie lucrat activ la domiciliu, la locul de muncă, introduse mijloace T.O. și folosit filajul. Gl. mr. Aurelian Mortoiu, (ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 163.239, f. 2).*

conferință științifică. Era prima din cele patru note de verificare la domiciliu realizate, de obicei, înainte a unei plecări în străinătate. Aprecierile sunt, în general, aceleași: „cunoscut ca un element liniștit, respectuos, dar rezervat în relațiile cu locatarii... relațiile sale cu locatarii nu depășesc cadrul unor simple raporturi de salut; preocuparea sa principală, când se află la domiciliu, este studiul și mai scrie unele articole de specialitate la diferite publicații; nu a fost căsătorit și pozează într-un om dedicat științei făcând din profesia lui o adevărată pasiune; ... în discuțiile sale cu vecinii nu a fost auzit cu manifestări de nemulțumire sau de natură politică” etc.¹¹.

Aprecierile cele mai interesante despre istoric se regăsesc însă în notele informative furnizate de colegii din institut. Cu foarte puține excepții, astfel de note sunt elogioase la adresa istoricului. O primă notă informativă, datată 4 martie 1985, semnată de unul din colegii săi cu numele conspirativ „Simion”, începe astfel: „F.C. este unul din cei mai valoroși istorici români din generația celor din jurul vârstei de 50 de ani”. Restul notei nu este altceva decât o evaluare personală a activității istoricului, menționându-se că lucrează de cca 30 de ani în institut: „Și-a început cercetările pe probleme privind secolul al XVIII-lea, dar în ultimii ani este tot mai preocupat de istoria celui de-al doilea război mondial, fiind coautor la câteva lucrări importante”. Făcând referire la călătoriile în străinătate ale istoricului, „Simion” sublinia că „nu a creat nici un fel de probleme ... ci dimpotrivă a fost elogiât la nivele înalte pentru atitudinea sa. Este un istoric combativ care a replicat public, în ziare, în reviste de mare circulație contra unor texte străine tendențioase la adresa istoriei poporului român”. Amintind despre colaborarea cu gen. Ilie Ceaușescu, același binevoitor colaborator al Securității susținea că circulau deja zvonuri în institut cum că Florin Constantiniu, datorită tocmai acestei legături, ar putea fi viitorul director. În plus, „FC se află în relații corecte cu colegii și conducerea, participă la numeroase acțiuni de propagandă științifică, cunoaște multe limbi străine și are numeroase cunoștințe în lumea istoricilor de peste hotare”. Simion era convins că în cazul unei călătorii în străinătate „nu va ridica nici un fel de probleme și se va comporta ca un bun cetățean al țării noastre”.

În scurtă vreme, la 13 martie 1985, sursa „Ștefănescu” relatează despre Florin Constantiniu că „este cunoscut în lumea științifică, având importante contribuții publicate în cele mai variate domenii ale istoriei, de la istorie medievală până la istorie contemporană, capitol pe care îl preferă în mod deosebit, fiind îndeosebi interesat de perioada 1939-1945 din istoria României și a Germaniei hitleriste. A apărât în mai multe rânduri interesele și problemele istoriei românești la manifestări științifice internaționale. A declarat, într-o convorbire particulară, că îl interesează în special să ia poziție în mod ferm și științific împotriva unor teze ale istoriografiei maghiare care își permit, în mod oficial, să continue să conteste dreptul inalienabil al românilor asupra Ardealului. Aceasta, a declarat el, trebuie făcută în mod clar, foarte eficient și într-un mod foarte organizat”.

La 12 octombrie 1986, sursa „Fănică”, într-un raport informativ, face câteva aprecieri asupra calităților istoricului și activității acestuia: „are 53 de ani, cunoscător foarte bine a 5 limbi de circulație mondială, scrie foarte bine și foarte repede, eficient, un bun propagandist istoric și al intereselor românești în țară și peste hotare; are relații multiple în lumea științifică-istoriografică atât în țară cât și peste hotare. De altfel, a făcut dese deplasări în străinătate cum ar fi în S.U.A., de peste 7-8 ori, în Italia, Franța, Belgia, URSS, Anglia, China etc., unde a reprezentat corect interesele istoriografiei românești”. Era apreciată prestația ca membru al Comisiei Române de Istorie Militară, unde coopera foarte bine cu ceilalți membri în publicarea de lucrări valoroase (între aceștia era și mr. dr. Mihail Ionescu, șef de secție la Centrul de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară)¹², atât în țară cât

și în afară. Era în relații de lucru foarte bune cu Stephen Fischer-Galați, care vizitase România frecvent, având întrevederi cu gen. Ilie Ceaușescu.

În notă erau însă și câteva precizări oarecum critice despre Florin Constantiniu, care se afla „în dezacord cu Mircea Mușat, Ion Ardeleanu și în special cu Ion Pătroi pe care nu-l consideră un istoric cât de cât reprezentativ, ca acesta să prezideze peste hotare interesele istoriografiei românești, în acest sens se explică refuzul său de a pleca anul trecut atât la Stuttgart cât și în URSS”. Nu punem la îndoială această din urmă afirmație, dar se pare că altul era motivul acestui refuz.

Sursa „Mircea”, la 14 octombrie 1986, scrie în aceeași termeni pozitivi despre relațiile și munca istoricului. Era notat faptul că „în mod deosebit îl apreciază mr. Ionescu Mihail, col. Căzănișteanu, col. Tudor Gheorghe, mr. Talpeș Ioan, Ștefan Ștefănescu – directorul Institutului „N. Iorga” și alți membri ai acestui institut”. Totodată, era subliniată activitatea publicistică „prolifică” în reviste precum „Luceafărul”, „Flacăra”, „România Literară” și altele, primite foarte bine de către publicul cititor.

„Un iubitor de artă și teatru dar nu spune cu cine anume merge” remarcă malițios autorul acestei note informative, care îl vizitase pe istoric acasă.

Din punctul de vedere al sursei era exclus ca în deplasările sale în străinătate, Florin Constantiniu să refuze întoarcerea în țară, „indiferent de miza care i s-ar pune în față”.

La 16 octombrie 1986, sursa „Loyola”, probabil un angajat al Centrului de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară, transmite că Florin Constantiniu s-a retras de la toate colaborările cu această instituție. Cauza nu era cunoscută sursei. Retragerea din aceste proiecte era privită „cu nedumerire și chiar îngrijorare deoarece dr. Constantiniu este cunoscut ca om integru și un reputat istoriograf”. Se pare că exista deja un conflict mornit cu un redactor de la Editura Militară, Al. V. Diță. Acesta făcuse aprecieri „neavenite” pe marginea materialului predat de către Fl. Constantiniu pentru redactare, propunând o altă dată pentru bătălia de la Rovine.

Sursa „Loyola” lăsa să se înțeleagă pe final că ar fi putut exista și alt motiv: „adevărul însă e cunoscut doar de mr. dr. Talpeș Ioan și mr. dr. Mihail Ionescu”.

Într-o altă notă nesemnată, datată 24 mai 1987, apare o relateare interesantă despre o întâlnire, la București, între Jolyon Naegele, șeful biroului din Viena al postului de radio „Vocea Americii”, și Florin Constantiniu. Acesta din urmă fusese solicitat de organizatori ca, în cadrul unui eveniment desfășurat la hotel „București”, să prezinte ziaristilor străini o serie de probleme controversate cu privire la istoria României. J. Naegele ceruse, de altfel, o întâlnire cu un istoric avizat, pentru a discuta problema transilvăneană. Despre această discuție și impresia care i-o făcuse istoricului Florin Constantiniu, Jolyon Naegele ar fi comentat într-un cerc restrâns, la Uniunea Scriitorilor: „un «tip subtil», «franțuzit», care «mi-a servit pilula naționalistă în formă șlefuită, impecabilă, intelectuală»”¹³. Jurnalistul de la „Vocea Americii” l-a abordat, după o zi, din nou, pe istoric, care, după ce a recunoscut că asculta regulat postul american de radio, i-a vorbit despre nordul Bucovinei și Basarabia, precum și despre România postbelică.

În dosar, ca urmare a operațiunii de interceptare și control a corespondenței se află fotocopii după scrisori, cărți poștale sau telegrame primite sau expediate de cel urmărit. Nu vom insista asupra lor, vom adăuga doar că ele conțin comunicări de ordin familial, schimburi de cărți, scurte impresii de călătorie în străinătate etc. Din moment ce la dosar nu se află nici o scrisoare în original, putem presupune că această corespondență a fost reintrodusă în circuitul poștal.

Dincolo de notele informative, relevante sunt și câteva rapoarte ale Direcției a III-a (contraspionaj) de avizare pozitivă pentru deplasarea istoricului în străinătate. Conținutul acestora este în linii mari același, cu aprecieri la adresa activității și atitudinii

11 *Ibidem*, f. 8.

12 Despre legătura sa cu Mihail E. Ionescu, istoricul Florin Constantiniu nota: „Ionescu și cu mine ne-am cunoscut foarte bine, am și colaborat – uneori din proprie inițiativă, alteori din însărcinare (se credea că suntem foarte buni prieteni, și primeam diverse «sarcini» în comun) – am petrecut împreună, în țară și străinătate, momente arhiplăcute (grație spiritului său de bun camarad) sau de violentă confruntare

(în două rânduri, am fost pe punctul de a ne bate). Relația noastră era subminată de firile noastre atât de structural deosebite, încât, în împrejurările epocii, au devenit antagonice. După '89, drumurile noastre s-au separat irevocabil”. Vezi Florin Constantiniu, *op. cit.*, p. 409.

13 ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 163 239, f. 104.

istoricului față de regim și cu mențiunea expresă că, permanent, „s-a situat pe poziția apărării intereselor statului nostru și al adevărului istoric privind originea și continuitatea poporului român”. Într-un raport din 20 septembrie 1984 apare și o altă mențiune: „Cu aprobarea organelor de partid este folosit cu bune rezultate în rezolvarea unor probleme de securitate”¹⁴.

Toate aceste documente dovedesc că în cadrul Securității existau mai multe unități interesate de activitatea și posibilitățile istoricului. Securitatea Municipiului București (SMB) era structura care îl avea „în atenție”, Direcția a III-a îl urmărea și verifica, iar Centrul de Informații Externe (UM 0544) îl avea în vedere pentru acțiuni de influență în exterior. În acest sens, în dosarul de urmărire, există o adresă expediată de CIE către SMB, datată 21 decembrie 1985, în care, având în vedere participarea sa la colocviul româno-american de istorie de la New York, se cere să fie „instruit” pentru a fi ales în grupul de istorici care să contribuie la editarea în S.U.A. a unei reviste de istorie și cultură românească; să-și creeze relații în rândul unor istorici americani interesați de studierea trecutului României; să stabilească posibilități de publicare în S.U.A. de materiale cu conținut favorabil României; la reîntoarcerea în țară să transmită „datele și materialele de interes operativ”¹⁵. Dincolo de faptul că cele mai multe din asemenea cereri erau puerile (alegerea în grupul de istorici nu ținea de el însuși, iar crearea unor relații cu istoricii americani participanți la colocviu era firească), era știut că fiecărei personalități care pleca în exterior i se făcea, de multă vreme, o pregătire „contrainformativă”.

La 25 octombrie 1987 în urma verificării legăturilor pe care le avea Florin Constantiniu cu bursierul american Larry Watts era aprobat *raportul cu propuneri de închidere a dosarului de urmărire informativă*¹⁶.

Una dintre concluzii era aceea că, fiind recunoscut ca specialist în relațiile româno-germane din perioada 1939-1945, istoricul era „intens cultivat” de diplomații americani aflați la București, care-l invitau frecvent la acțiunile protocolare la care participau și cercetători sau jurnaliști americani interesați de România și istoria ei.

Călătorind în mai multe rânduri în S.U.A. pentru a participa la sesiuni internaționale sau pentru a susține conferințe la mari universități americane, cu girul Ministerului de Externe de la București, el fusese supravegheat cu „mijloacele muncii de securitate”. Concluzia acestei supravegheri era următoarea: „Constantiniu Florin a avut o comportare corectă, iar expunerile sale, au contribuit la cunoașterea istoriei țării noastre de către auditoriul american, la combaterea unor teze susținute de istoriografia maghiară, teze preluate și vehiculate de unii cercetători americani ostili nouă”. Totodată, cel urmărit „a stabilit contacte cu marea majoritate a cercetătorilor americani din domeniul istoriei, care l-au contactat de fiecare dată când ne-au vizitat țara. Pe această linie se înscriu și contactele realizate cu cercetătorul Larry Watts interesat în efectuarea unui studiu privind relațiile româno-germane în perioada celui de-al Doilea Război Mondial cât și cu privire la rolul și personalitatea lui Ion Antonescu – căruia Constantiniu Florin i-a furnizat, în baza aprobărilor avute, datele care au fost publicate indicându-i concomitent bibliografia necesară documentării”.

Trebuie reținută și o altă mențiune din acest raport, și anume că „a informat, de fiecare dată, conducerea instituției în care-și desfășoară activitatea despre conținutul acestor contacte”. Din păcate, unele din aceste informări, în original, au ajuns în al doilea dosar de rețea și au fost măsluite ca note informative. La dosarul de urmărire a fost păstrat, în original, doar un raport de activitate semnat de istoric, în care este prezentată întreaga sa vizită, din S.U.A. și Marea Britanie, făcută în intervalul 3 aprilie-15 mai 1985, alături de Dinu Giurescu¹⁷. De amintit că autorul a insistat aici asupra comunicărilor critice la adresa situației din România,

precum cea a profesorului american Walter Bacon, de la University of Nebraska¹⁸.

„Având în vedere prestigiul de care se bucură – se spunea la finalul raportului de închidere d.u.i. – probitatea profesională și relațiile pe care le are cât și rezultatul măsurilor de verificare întreprinse, a fost contactat realizându-se cu acest prilej o pregătire contrainformativă adecvată”. Ori dacă Florin Constantiniu ar fi fost deja colaborator, evident nu ar mai fi fost cazul pentru o astfel de pregătire.

Al treilea și ultimul dosar, în ordine cronologică, aflat în arhiva CNSAS pe numele său este, din nou, unul de rețea. Documentul cu care se deschide dosarul este, ca și în cazul dosarului de urmărire, o *notă* datată 29 iunie 1986, prin care se cerea aprobare ca istoricul „să sprijine organele de securitate” și, concomitent, să fie luate „măsuri de verificare” asupra celui vizat. Pe colțul din dreapta sus, deasupra unei semnături indescifrabile era notat un simplu *Da*.

Al doilea document din dosar este o copie după raportul de închidere a dosarului anterior, de urmărire, după care apar patru note informative semnate de doi informatori „Alexandru” și „Fănică”. Între acestea, ca interes, se detașează cea din 6 aprilie 1986, în care „Alexandru” scrie că îl cunoaște pe Florin Constantiniu de 4-5 ani și că din punct de vedere profesional „este unul din cei mai buni specialiști în perioada celui de-Al Doilea Război Mondial”, deși la bază era medievist. Colegii îl numeau chiar o „enciclopedie ambulată” pe acest subiect. „O memorie ieșită din comun îl ajută să memoreze uneori chiar fraze întregi ale unor personalități ale acelei perioade – spune admirativ «Alexandru». A citit aproape tot ce a apărut în lume despre acest subiect”. A ținut numeroase prelegeri și comunicări științifice, în țară și în exterior, legate de participarea României la război. Informatorul Securității reia cele menționate deja mai sus: „generalul Ilie Ceaușescu îl solicită des devenind un colaborator apropiat al său”. „De câte ori a fost plecat (numai în S.U.A. de 5-6 ori) cei cu care a fost au avut cuvinte de laudă la adresa sa, în timpul conferințelor susținute dovedindu-se un bun reprezentant al școlii noastre istorice”. Același „Alexandru” susținea că nu auzise pe nimeni vorbind despre Florin Constantiniu în alți termeni, decât foarte buni¹⁹.

Istoricul avea însă și „anumite curiozități” care țineau de viața sa privată „destul de austeră”. Sunt detalii pe care nu le putem nota aici. Ceea ce putem reda sunt câteva observații asupra firii sale: „Este un om care într-o prietenie nu acceptă jumătățile de măsură și dacă i-ai înșelat încrederea cu ceva, l-ai pierdut definitiv. Are o hipersensibilitate – după cum spun colegii lui mai apropiați (Andrei Busuioceanu, Mircea Suciu, Irina Gavrilă – de «fată mare»). Și ni se oferă un exemplu, care probabil este mai puțin cunoscut, chiar în cercurile inițiativilor. Înainte de plecarea în S.U.A., din 1985, cu Dinu Giurescu, care obținuse viza română foarte greu, unul din șefii de la institut, încercând să ofere o explicație pentru acest fapt, a făcut o gafă de proporții: „Îți dai seama Florine că dacă rămânea în S.U.A. D. Giurescu era un lucru grav, numele lui reprezentând o adevărată dinastie în istoria noastră. Pe când dacă rămânea Fl. Constantiniu, problema avea o altă anvergură”²⁰. Istoricul, conform relatării lui „Alexandru”, a considerat această afirmație drept „o jignire atât de puternică, încât afară că a menționat-o în **jurnalul său zilnic** (subl. în original), nu a mai venit pe la Academie luni întregi”. Fiind serios afectat de cele spuse mai sus, a mers până acolo încât a refuzat, deși fusese inclus în delegație, să meargă

14 *Ibidem*, f. 24, vezi documentul nr. 45.

15 *Ibidem*, f. 48.

16 Vezi documentul nr. 55.

17 Vezi documentul nr. 36.

18 Titlul comunicării era *Charismă și control* în România anilor '80: „pornind de la o așa-numită «tipologie a cultului personalității», el a vorbit despre «socialismul dinastic», «megalomanie» și «autocrație» din țara noastră, despre «criza economică» și «încălcarea drepturilor omului în țara noastră», despre «mâna grea a Securității» care asigură «obediința populației» etc”. Florin Constantiniu a luat cuvântul, la final, exprimându-și nedumerirea „în ceea ce privește oportunitatea comunicării sale și relevând succesele țării noastre în domeniul dezvoltării economiei naționale și a afirmării politicii de independență (am citat în această ultimă problemă aprecierile lui Henry Kissinger, Hugh Seton-Watson, Hélène Carrère-d'Encausse)” (*ibidem*, f. 36).

19 Vezi documentul nr. 40.

20 ACNSAS, fond Rețea, dosar nr. 268 425, f. 6.

la Congresul mondial de la Stuttgart din august 1985²¹ (ceea ce i-a atras ostilitatea celor de la Secția de Propagandă a C.C.). În decembrie același an, a fost inclus în delegația de istorici români care trebuiau să țină un șir de conferințe în S.U.A. și să participe la colocviul de istorie româno-american (care a durat 5 zile). Toți istoricii au fost propuși pentru o deplasare de 45 de zile, Florin Constantiniu doar pentru 7 zile. I-a fost plătită, astfel, polița de către Ion Ardeleanu și Mircea Mușat, șefii Secției de propagandă, pentru refuzul de a participa la Stuttgart, în calitatea sa de lector al C.C.

Una din concluziile lui „Alexandru” se baza pe o „păreră unanimă” potrivit căreia istoricul s-ar fi „irosit în tot felul de conferințe, articolașe, recenzii etc. (e și foarte solicitat), în loc să scrie o lucrare de importanță, care să-l reprezinte”.

Cu toate acestea, „Alexandru” ținea să adauge, la final, că „oricât l-aș mai analiza, nu pot scrie ceva rău despre el. Este un om pe care dacă îl cunoști și te poți apropia de el (lucru destul de greu, de altfel) îl apreciezi în mod deosebit”²².

„Fănică”, ale cărui note se găsesc și în dosarul de urmărire informativă, probabil o sursă din cadrul Comisiei Române de Istorie Militară, face, în nota informativă din 15 octombrie 1986, o evaluare sintetică a activității istoricului în cadrul acestei comisii, dar și a materialelor publicate pe domeniul istoriei militare a poporului român. Tonul este laudativ și în ceea ce privește prestația acestuia la evenimentele organizate de Comisie în țară sau la cele din străinătate. Concluzia finală a autorului acestei note era că „întreaga activitate și-o dedică cercetării științifice și istorice fiind o persoană pe care se poate conta atunci când se angajează într-o activitate”.

Datorită participării istoricului, în străinătate, la conferințe, lansări de carte, studiu în biblioteci și arhive occidentale, în dosarul de rețea se găsesc și o serie de note și rapoarte de verificare ale dosarului de la pașapoarte. Aici se află înregistrate ieșirile din țară, datele de identitate și cele profesionale, diverse alte acte.

În partea a doua a acestui dosar se găsesc așa-numitele note informative care au fost furnizate Securității de către istoric. O parte sunt semnate cu pseudonimul „Claudiu”, iar în altele se vorbește de sursa „Florin” și nu sunt semnate. Toate au fost redactate în anii 1984 și 1985.

Din punct de vedere al formei, al modului cum se prezintă manuscrisele (doar unele din ele au fost dactilografiate), e limpede că lui Florin Constantiniu i s-au cerut, de către conducerea institutului sau chiar de Securitate, niște referințe cu privire la unele personalități, evenimente sau călătorii de studii pe care le-a efectuat în acei ani. Pe textele furnizate de istoric, ofițerul de securitate a făcut adăugirile necesare pentru ca acestea să fie transformate în note informative standard. Cele două sau chiar trei feluri de scris de pe o astfel de notă, sunt dovada clară a intervențiilor ulterioare ale ofițerului de legătură sau ale superiorilor acestuia pe textele furnizate de istoric.

Ca și conținut, notele sunt destul de variate: unele fac referire doar la mari personalități din exil (Vlad Georgescu, Regele Mihai, George T. Pop și George Duca), altele la probleme sensibile legate de istoria României tratate în bibliografia apărută în Occident. Există și simple informări, redactate de către ofițerul de securitate, în care istoricul anunță plecarea sa la diverse manifestări științifice din străinătate.

Cât despre personalitățile la care se face referire în notele semnate de „Claudiu”, nimic nu era nou: atitudinea ostilă a lui Vlad Georgescu față de regimul comunist era binecunoscută din emisiunile de la „Europa Liberă”, faptul că regele Mihai trăia în condiții modeste, în Elveția, și că avea mari probleme bănești, era binecunoscut de întregul exil românesc, dar și de către Securitate. Despre George Duca, fiul lui I. Gh. Duca, sunt menționate câteva detalii biografice completate cu o serie de amănunte reieșite din discuțiile avute pe teme de istorie românească.

În ce privește descoperirile făcute în biblioteci și arhive occidentale, de semnalat că cea mai mare atenție este acordată

volumului de memorii semnat de Jan Seina (un fost membru proeminent al Partidului Comunist Cehoslovac) publicat în Marea Britanie, în anul 1982²³. Aici sunt numeroase referiri cu privire la distanțarea României de URSS de la începutul anilor '60, și la reacția înverșunată a sovieticilor²⁴. Sunt, apoi, semnalate o serie de documente românești aflate în arhivele de la Hoover Institute of War, Revolution and Peace (Stanford – California), precum și un raport secret al C.I.A. aflat la Kennedy Library (New York)²⁵. Din acest ultim document, semnalat de Florin Constantiniu, reiese că în toamna anului 1963, N.S. Hrușciiov s-ar fi adresat lui Emil Bodnăraș, solicitându-i sprijinul pentru a-l răsturna pe Gh. Gheorghiu-Dej, în vederea modificării politicii externe a României. Emil Bodnăraș i-a comunicat însă lui Gheorghiu-Dej demersul lui Hrușciiov, iar atunci sovieticii i s-au adresat lui Petre Borilă. Precizăm că istoricul nu obținuse încă o copie a documentului, dar că îl rugase în acest sens pe Aurelian Paraipan, directorul interimar al Bibliotecii române din New York.

Celelalte subiecte tratate în notele din dosar sunt mai mult niște dări de seamă pe marginea unor acțiuni și evenimente care au avut loc în țară și, îndeosebi, în afară. Între acestea, intensificarea propagandei maghiare pe spațiul american, activitatea Cercului de studii pentru istoria Transilvaniei, înființat în R.F.G., întâlnirea cu o delegație americană la Casa Centrală a Armatei, vizite ale unor cercetători străini în România etc.

Din păcate, la dosar nu există, spre final, nici un document care să ne indice când a fost „abandonat”, din nou, de temuta instituție din Ministerul de Interne. Nu există nici o notă de analiză, așa cum era tipic acestui gen de dosar, sau măcar o evaluare a „aportului informativ” și nimic referitor la vreo recompensă. Ultimele file din dosar sunt câteva verificări la cartoteca Securității (din anul 1984), și, destul de straniu, pe fiecare adresă istoricul apare ca „necunoscut”, deși pe numele său figura deja acel dosar de rețea închis în anul 1972.

Existența celor două dosare de rețea, unul din ele concomitent cu cel de urmărire, dovedesc faptul că el s-a aflat în atenția Securității atâta vreme cât a avut legături cu străinătatea sau când a fost plecat în Occident. Așa se explică distanța în timp între primul dosar (1970) și celelalte două (la mijlocul anilor '80).

În concluzie, parcurgând dosarele aflate în arhiva CNSAS pot fi cuprins de aceeași nedumerire care apăruse pe chipul istoricului, la prima vedere a dosarelor sale. Până la urmă, poate fi îndreptățită interogația: a fost sau nu colaborator al Securității? Pentru un răspuns afirmativ pledează cele două aprobări ale conducerii organizației de partid cerute de Securitate în vederea urmăririi, verificării și atragerii la colaborare a istoricului. De asemenea, rapoartele de verificare sau acel *raport cu propunerea de înregistrare în calitate de colaborator*, datat 13 noiembrie 1970, pot fi argumente în același sens. Totuși, luând în calcul metodologia de lucru a Securității, lipsa unor note informative standard, a unor evaluări periodice sau recompense, toate aceste goluri ne conduc spre ideea unei pseudo-colaborări. Urmărit simultan de mai multe structuri ale Securității, Florin Constantiniu era supus, totodată, la anumite presiuni din partea Secției de propagandă a C.C. În cadrul interacțiunilor existente la nivelul acestor structuri (care funcționau pe principiul „dreapta nu știe ce face stânga”) el a fost prins la mijloc. Pe această bază, credem că, în anii 1984-1985, a fost determinat de partid și apoi de Securitate să accepte un compromis, în caz contrar fiindu-i anulat orice posibilitate de a mai călători în străinătate. Ori este binecunoscut că documentarea în arhive și biblioteci străine a fost și a rămas o lege în breasla istoricilor, vitală pentru cunoașterea în profunzime a unei epoci, a unui eveniment sau a unei mari personalități. Așa cum a fost și Florin Constantiniu.

Anexa (document):

1986 aprilie 6, București. Notă informativă semnată de sursa „Alexandru” referitoare la omul și istoricul Florin Constantiniu.

21 Al XVI-lea Congres Internațional de Științe Istorice s-a desfășurat la Stuttgart, în zilele de 25 august - 1 septembrie 1985.

22 ACNSAS, fond Rețea, dosar nr. 268 425, f. 6v.

23 Vezi documentul nr. 24.

24 ACNSAS, fond Rețea, dosar nr. 268 425, ff. 23-25.

25 Vezi documentul nr. 25.

312/NS
„Alexandru”
FN/00136

Strict Secret
6.IV.1986

Notă

Îl cunosc pe Florin Constantiniu – cercetător științific la Institutul de Istorie „N. Iorga” de 4-5 ani. Din punct de vedere profesional, este unul din cei mai buni specialiști în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, el neavând această specialitate la bază (este medievist). A făcut însă o pasiune din studierea celui de-al Doilea Război Mondial, în complexitatea lui, colegii numindu-l o „enciclopedie ambulată” în materie. O memorie ieșită din comun îl ajută să memoreze uneori chiar fraze întregi ale unor personalități ale acelei perioade. A citit aproape tot ce a apărut în lume despre acest subiect. A ținut numeroase prelegeri și comunicări științifice legate de participarea României la război. Este foarte apreciat atât în țară (generalul Ilie Ceaușescu îl solicită des – devenind un colaborator apropiat al său), cât și în străinătate. De câte ori a fost plecat (numai în S.U.A. de 5-6 ori) cei cu care a fost au avut cuvinte de laudă la adresa sa, în timpul conferințelor susținute dovăduindu-se un bun reprezentant al școlii noastre istorice, făcând o bună propagandă țării. Până acum nu am auzit pe nimeni vorbind în alți termeni, decât foarte buni despre el.

Ca om, F. Constantiniu are anumite curiozități. Este marcat de înfățișarea sa (nu tocmai arătoasă) de aici destule complexe, de faptul că nu a reușit să se căsătorească – are peste 50 de ani – de viața destul de austeră pe care o duce. Este un om de o onestitate și integritate cum se pot vedea destul de rar. Consideră că nu se poate căsători cu o femeie căreia să nu-i poată fi absolut fidel, din toate punctele de vedere și – spune el – acest lucru în ziua de azi este imposibil. Este un om care într-o prietenie nu acceptă jumătățile de măsură și dacă i-ai înșelat încrederea cu ceva, l-ai pierdut definitiv. Are o hipersensibilitate – după cum spun colegii lui mai apropiați – Andrei Busuioceanu, Mircea Suci, Irina Gavrila – de „fată mare”. Un exemplu: înainte de plecarea în S.U.A. din 1985 cu Dinu Giurescu când acesta din urmă a obținut viza română mai greu, șeful meu dorind să-i dea o oarecare explicație lui F.C. despre întârzierea formalităților, a făcut următoarea afirmație: *Îți dai seama Florine că dacă rămâne în S.U.A. D. Giurescu era [este] un lucru grav, numele lui reprezentând o adevărată dinastie în istoria noastră. Pe când dacă rămânea Fl. Const., problema avea o altă anvergură.*

A considerat această afirmație o jignire atât de puternică, încât afară de faptul că a menționat-o în jurnalul său zilnic, nu a mai venit pe la Academie luni întregi. Și aceasta în condițiile în care știe că toți de la ASSP îl apreciază deosebit. A mers până acolo încât a refuzat să meargă în delegația noastră la Congresul Mondial de la Stuttgart din august 1985 (fapt ce l-a ostilizat pe cei de la Secția de Propagandă).

În luna decembrie a fost inclus în delegația de istorici români care au efectuat un turneu de conferințe în S.U.A. și au participat la lucrările colectivului de istorie româno-american (care a durat 5 zile).

Toți au fost propuși 45 de zile, doar F. Constantiniu 7 zile. Aceasta a reprezentat polița plătită de cei doi istorici de la Secția de propagandă a C.C. pentru refuzul lui Florin de a participa la Stuttgart.

A fost atât de jignit și amărât pentru că a fost dat la o parte (nu pentru că ar fi un ahtiat după plecări în străinătate) încât a refuzat să mai plece, iar de atunci nu a mai trecut pe la Academie. Are impresia că și noi am influențat hotărârea (lucru total neadevărat, de altfel). Am fi preferat să-l avem în S.U.A. pentru 10-15 conferințe pe teme de istorie românească, fiind siguri că face o bună propagandă, în condițiile în care totul era plătit de IREX. L-am rugat în repetate rânduri să vină să stăm de vorbă, dar până acum nu a venit.

Părerea unanimă este că se irosește din păcate în tot felul de conferințe, articolașe, recenzii etc. (este și foarte solicitat), în loc să scrie o lucrare mai importantă, care să-l reprezinte.

Oricât l-aș mai analiza, nu pot scrie ceva rău despre el. Este un om pe care dacă îl cunoști și te poți apropia de el (lucru destul de greu, de altfel), îl apreciezi în mod deosebit.

Alexandru

[Nota ofițerului:]

Fl. Constantiniu este lucrat prin dosar de urmărire informativă fiind semnalat cu legături în rândul cetățenilor străini și multiple deplasări în exterior.

Se exploatează la caz.

Maior Nicoară Sorin

ACNSAS, fond Rețea, dosar nr. 268 425, f. 5-6..

Frunțișenii, în fruntea culturii județului

- urmare din pagina 1 -

Dar, dacă spectacolele de până acum au avut întotdeauna o oarecare decență, semnalăm în ultimul timp un fenomen extrem de periculos, apariția pe scenă a nenorociților de maneliști. Că plac la public este adevărat, cum i-ar place și o defilare de femei goale sau de băți. Dar Căminul cultural și alți factori organizatorici de la nivel local, trebuie să aibă un dram de luciditate, să se gândească la faptul că maneliștii reprezintă una dintre cele mai mari mizerii ale României contemporane. Versurile cântecelor sunt de cea mai joasă calitate, stupide pur și simplu, iar melodiile greco-turco-țigănești contribuie la demolarea folclorului muzical autentic al românilor, la pervertirea acestuia. Cu așa ceva facem educația tinerilor și cea permanentă a tuturor sătenilor?

Având în vedere acest tablou care tinde să se generalizeze, cu atât mai mult se cuvine să prețuim ce s-a petrecut duminică, 24 august, la Frunțișeni, unde a avut loc simpozionul intitulat „Cultură, tradiție, istorie”. Totul s-a desfășurat în spațiul oferit cu generozitate de conducerea Școlii gimnaziale „General aviator

ing. Gheorghe Negrescu” din localitate. O generozitate de alt tip și pe deplin substanțială a venit din partea sponsorilor Dumitru și Sebastian Mocanu, asigurând, între altele, transportul unor participanți din Chișinău, Cluj etc. Timp de patru ore au fost dezbătute aspecte dintre cele mai diverse ale spiritualității. În loc de maneliști s-au „produs” desăvârșiți oameni de știință, care au expus rezultatele unor cercetări personale, iubitori ai istoriei, creatori de literatură.

Profesor univ. dr. Vlad Codrea, de la Universitatea „Babeș Bolyai” din Cluj a deschis lucrările și ne-a prezentat un fascinant tablou geologic al zonei Dobrina-Crețești din urmă cu zece milioane de ani. Am aflat că, în condițiile climatice de atunci, în zonă viețuiau numeroase specii de animale pe care astăzi le întâlnim doar în Africa sau Asia. Glumind, am replicat că și actualmente avem la modul figurat gazele în județ, dar din nefericire și hiene sau rinoceri. De la aceeași Universitate, doctoranda Mariana Prociuc ne-a introdus în lumea primitivă a crescătorilor de animale și a desemnat ordinea în care au

fost domesticite acestea, oaia fiind pe primul loc. Mai aproape de noi, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași a fost reprezentată de dr. Bogdan Rățoi, descoperitorul unui tip de moluscă, un unicat care a existat în zona Fălticenilor cu milioane de ani în urmă, dr. Ionuț Grădeanu de la Muzeul de Științe Naturale din Piatra Neamț ne-a introdus pe toți într-un circuit internațional. Dânsul a făcut parte dintr-un colectiv de cercetare aparținând celebrului post de televiziune „National Geographic”, campion în documentare științifice. În acest context, pașii l-au purtat prin Federația rusă, cel mai mult în republicile autonome din nordul Caucazului. Astfel ne-a antrenat și pe noi în călătorii, prin imagini și scurte filme realizate de dânsul, în care, pe lângă latura științifică am sesizat și note de umor, frecvente stricări ale mașinii pe originalele drumuri rusești. Domeniul geologie a fost reprezentat și de județul Vaslui prin doctorandul Laurențiu Ursachi, care ne-a împărtășit cu competență o parte din rezultatele obținute în teren, în special la Movileni-Coroiești.

O prezență aparte care ne-a bucurat în cea mai mare măsură a fost cea de la Chișinău, dr. Adrian Delinschi ne-a transpus în alt domeniu, cel al istoriei și al economiei, prin evocarea unui eveniment de referință, o expoziție de produse agricole și industriale, organizată la Chișinău în 1925, sub înaltul patronaj al regelui Ferdinand I.

Domeniul arheologiei a fost ilustrat, așa cum am fost obișnuiți de mulți ani, de Marin Rotaru, reputat cercetător, autor al unor cărți de specialitate. De data aceasta s-a concentrat asupra unor descoperiri de pe teritoriul comunei Frunțișeni, obiectele rezultate încadrându-se în cultura Stoicani-Aldeni. Foarte interesante au fost ipotezele fiind destinate îndeplinirii unor ritualuri ale unui străvechi cult. Completări și interpretări

originale, realizate cu egală competență, au venit din partea dr. Cristian Onel din Bârlad, coleg în pasiunea pentru arheologie.

Profesorul Costel Giurcanu din Bârlad se bucură de aceeași bună reputație, de astă dată în domeniul numismaticii. Preocupat de problema producerii de monede de către daci, s-a oprit asupra unor aspecte particulare, caracteristice unui mare tezaur, descoperit recent, pe 3 august, la Cacica.

Profesorul Ioan Baciuc a avut în vedere unele elemente de istorie locală legate de Frunțișeni.

Cu totul emoționantă a fost intervenția domnului comandor (r.) Gheorghe Ștefan din București, de origine bărlădeană însă. Și de data aceasta a exprimat atașamentul său față de amintirea generalului Gheorghe Negrescu, pionier al aviației române. Dânsului și sculptorului Gheorghe Alupoaii li se datorează și bustul generalului din fața școlii care-i poartă numele.

În final au fost lansate trei volume: „Au dat cireșele în pârg” de Neculai I. Onel, „Călători străini despre județul Vaslui”, „Sculptura și formele ei”, album de artă, reproducând creații ale lui Marin Rotaru, tălmăcite pentru noi de Gheorghe Alupoaii. Fiecare volum s-a bucurat de o prezentare pe larg, care va fi reluată în presă. Ioan Onel și Iftimie Cioriciu au recitat versuri, creații proprii, unele ocazionate de evenimentul prezentat de noi. Le-am gratificat cu titlul de „cireașa de pe tort”.

Să visăm la o vreme când în toate comunele din județul Vaslui vor avea loc manifestări culturale complexe asemănătoare, respingând crunta realitate care ne trage de mânecă și ne șoptește că în viitor vom avea numai manele la Căminele culturale. Sunt convins totuși că la Frunțișeni cel puțin aceasta nu se va întâmpla niciodată.

La Găgești, cultură și istorie

Într-un articol publicat recent, deplângeam, pur și simplu, reculul fenomenului în cuprinsul rural al județului Vaslui. Aproape pretutindeni semnalăm, pe bună dreptate, o confuzie flagrantă între cultură și divertisment, suprimarea trăirilor spirituale, înlocuirea acestora prin distracție, de multe ori de prost gust, ca o adormire a gândirii libere și ca o invazie asupra bunului simț. Când un spectacol susținut de mizerabilii maneliști se desfășoară sub egida Căminului cultural, instituție prin excelență cu rol educativ, și a Primăriei, instituție reprezentativă a Statului Român, putem vorbi de o adevărată agresiune asupra binelui și frumosului național. Dar, din fericire, se întrezăresc și speranțe de contracarare a acestor stări negative, elemente ale unei contraofensive față de ignorarea culturii în mediul rural, și nu numai. La Frunțișeni, în prezența unor oaspeți de marcă din Chișinău, Cluj, Iași, Piatra Neamț, alături de forțele intelectuale din județul nostru, a avut loc un simpozion care a atins cele mai înalte cote științifice. Dar, la numai o săptămână, la Găgești, o replică similară ne îndreptățește să sperăm la o renaștere a interesului pentru cultură în satele județului Vaslui.

Pe 31 august, Consiliul local Găgești, primarul Costică Stupu și colaboratorii săi apropiați au organizat “Ziua satului” într-o modalitate complexă, care a inclus cele mai variate forme de manifestare. Cu ochii furați de frumusețea costumelor

populare și încântați de tonurile muzicale ale apreciatei fanfare din Gherghești, ne-am concentrat, totuși, asupra activității cultural-științifice pe care urma să o performăm în spațiul Primăriei Găgești. Dezbateră noastră s-a scufundat, mai întâi, în adâncul timpurilor, călăuziți cu milioane de ani în urmă de drd. Laurențiu Ursachi, pasionat cercetător al celor mai îndepărtate timpuri, cu rinoceri și girafe, ale căror reminiscențe, studiate de dânsul, cutreierau în voie prin actualul județ Vaslui. În anumite zone, cum ar fi Crețești-Dobrina sau Movileni, comuna Coroiești, pentru paleontologi, trecutele prezente sunt adevărate comori. În comuna Găgești, mai precis în satul Giurcani, Marin Rotaru și-a dedicat o bună parte din existența arheologiei. Autor de cărți și studii de specialitate, de data aceasta s-a concentrat asupra unui aspect particular, respectiv difuzarea Culturii Noua, pe Valea Elanului, în primul rând în spațiul actual al comunei Găgești. Artiști în prelucrarea osului, nomazi, ridicători de mibile funerare, purtătorii acestei culturi sunt primii indoeuropeni pătrunși în zona noastră. Marin Rotaru a demonstrat, totodată, că există toate premisele pentru constituirea unui muzeu sătesc în comună. Gheorghe Clapa a subliniat, în comunicarea sa, puternica prezență a unor elemente culturale de proveniență sau influență bizantină în perimetrul Văii Elanului. Ele se regăsesc în siturile arheologice datate în secolele VIII-XIII și au caracteristici prioritar legate de creștinism, de ortodoxie. Într-o expunere de mare concentrare, profesorul Ion Iacomi, de zeci de ani diriguit al învățământului din Găgești, a punctat cele mai importante evenimente din istoria comunei. Autor al unor volume privind istoria școlilor, așteptăm de la dânsul o monografie a localității în ansamblul său. Costel Giurcanu, specialist în numismatică, s-a referit, în general, la descoperirile de pe Valea Elanului, aparținătoare domeniului său de studiu, concentrându-se asupra tezaurului de la Fedești, ilustrativ pentru legăturile strămoșilor noștri geto-daci cu coloniile grecești de pe țărmul Mării Negre, în particular cu Histria. Domnia lui Ștefan cel Mare nu a însemnat

numai o perioadă de glorie militară a Moldovei, ci și una de excepționale realizări culturale. Cristian Onel, doctor în istorie, s-a oprit tocmai asupra acestui aspect și, din gama atât de variată a subiectului, a ales pictura exterioară a lăcașurilor de cult. A demonstrat că originea acestora datează din perioada stefaniană, înflorind, mai târziu, sub Petru Rareș. Suntem în anul comemorării martiriului Sfinților Brâncoveni. Dr. Laurențiu Chiriac a comunicat, cu o remarcabilă competență științifică, dar și cu o egală căldură sufletească, despre acest moment din istoria națională, plin de o excepțională încărcătură de moralitate. Profesorul Ion Baci, din Frunțișeni, ne-a surprins prin prezentarea unor imagini cinematografice cu totul inedite pentru noi, referitoare la tragedia trăită de românii dintre Prut și Nistru, cu maximă acuitate, în primăvara și vara anului 1941. Atunci, barbaria ocupanților sovietici, în colaborare cu unii minoritari, a atins inimaginabile cote de cruzime, din păcate puțin cunoscute în România. Imaginile prezentate sunt o cale spre această cunoaștere. În același registru s-a înscris și intervenția profesorului Florin Varvara. Întors dintr-o vizită din atât de româneasca Țară a Făgașului, ne-a împărtășit imagini pictate pe sticlă, în care elementul religios coexistă cu cel al sentimentului revoltei naționale. În satul lui Badea Cârțan, cel care taie capul Sf. Ioan Botezătorul este reprezentat în costum militar unguuresc. Poezia și literatura s-au îngemănat din nou, în cel mai armonios chip, cu rigoarea științifică. Poetul Iftimie Cioriciu, autorul volumului „Vreascuri de iubire”, ne-a recitat din valoroasele sale creații. Cu un farmec la modul superlativ, profesoara Irina Dorobăț a încălzit atmosfera când, cu o voce răspândind emoție, l-a evocat pe Eminescu, prin Lucian Blaga. Pe parcurs am intervenit permanent, subliniind importanța fiecărei comunicări. Dar, tot permanent, am reamintit că Dimitrie Cantemir și Alexandru Ioan Cuza, prin părinților, aparțin Văii Elanului și că, fără de ei, nu se poate scrie istoria României, și nici istoria culturii românești.

Înapoi la MORALITATE, ne îndeamnă maica Benedicta în „Confesiunea unei doamne - Zoe Dumitrescu-Buşulenga”: cu rădăcinile tăiate!...

Ion N. OPREA

În anul 1986, prin luna octombrie, acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga, însoțită de fostul ei elev George Muntean, istoric și critic literar, vizitând Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi”, ne spunea cum „tabla de valori începe să se zguduie, mai puțin sau mai încet în lumea satelor, unde se menține frica în Dumnezeu” și ceea ce subliniasă „O lume fără rădăcini este o lume fără moralitate”, ca și spusele de la plecare: „Dar dacă treci pe la Rădăuți la Bogdana, dacă treci peste obcine și dacă mai cu seamă ajungi la Putna, simți în pământ și în văzduh, și în ape o frumusețe care nu înșeală și care izvorăște din adâncurile neschimbate ale vremii. E aici o putere și un adevăr și o viață de esențe. Sunteți aici în Bucovina oameni deosebiți și aveți o școală care oferă tineretului o serioasă pregătire, spunea profesorul Petru Bejinariu, rectorul Universității populare „Ion Nistor”, într-un eseu pentru cartea „Dor de-acasă” de Ion N. Oprea, în pregătire.

Este bine că în această perioadă, premergătoare alegerilor prezidențiale din noiembrie 2014, când lumea politică în cearta pentru menținerea sau dobândirea mandatului principal în Stat, numai despre moralitatea lor nu au timp să vorbească dar se găsesc voci intelectuale care tocmai la asta se referă și în mas-media. Bogdan Crețu, conferențiar universitar la Iași, într-o pagină de Opinii a „Ziarului de Iași”, 26 august, scriind „In memoriam Nicolae Balotă (1925-2014)”, subliniind valoarea ultimului reprezentant al „Cercului literar de la Sibiu”, tocmai asupra moralității necesare

nouă se referea. El recomanda să citim cartea lui Gabriel Andreescu, „Cărturari opozanți și documente. Manipularea arhivei securității”, care demontează argumentat majoritatea învinuirilor pe care un alt autor, Neculai Constantin Munteanu, într-un serial, le-a adus nejustificat, cu superficialitate, total imoral, creatorului „Caietului albastru”, calificându-l pe savant drept turnător al securității.

Pe aceeași linie, a moralității, vine și prim-planul „O voce din lumea cealaltă”, din același ziar, 29 august, autor profesorul universitar Alexandru Călinescu, care, pornind de la ceea ce semnalase și Bogdan Crețu, critică revista România literară care a publicat un articol foarte lung, semnat de Dumitru Popescu, cunoscut cu apozitia-Dumnezeu-, ideologul cultului personalității lui Nicolae Ceaușescu, care încearcă reabilitarea acestuia și a socialismului multilateral dezvoltat, în timp ce disidentul Paul Goma nu-și găsește loc pentru lucrările sale în revista Uniunii Scriitorilor din România.

A prelua în propria-ți carte sau lucrare idei sau parte din scrierile altor autori, mi se pare că este un plagiat. Scriitorul Ion Agârbiceanu spunea: „Mă tem de aceia care nu au sinceritate deplină în scris”, iar marele Nicolae Iorga sublinia că „cei mai mulți oameni sădesc cum pot și scriu ce vor”. Se întâmplă uneori ca, din paginile unor cărți să descoperi fapte și întâmplări uimitoare, inedite, dar care, o dată cu trecerea implacabilă a timpului, să fie

date uitării și atunci, dacă sunt preluate corect, menționând titlul cărții și autorul acesteia, nu mai poate fi considerat plagiat.

„Ofer spre exemplificare întâmplări din cartea „Străbătând lumea” de Val Tebeica, apărută în anul 1962 la Editura Științifică care mi-a trezit interesul și repetând lectura am povestit-o într-un eseu publicat în cartea „Dor de-acasă” de Ion N. Oprea. Este vorba despre 4 români care timp de șase ani, 1910-1916, la un concurs de turism, au mers pe jos 100.000 de kilometri, străbătând 1500 orașe din 74 țări, timp în care au rupt 497 perechi de opinci și au deteriorat 28 costume, unul din ei, Dumitru Dan din Buzău cucerind trofeul care a însemnat 100.000 de franci, bani foarte mulți la vremea aceea”, povestește în scris Ioan Grămadă, proprietarul Muzeului de etnografie din Câmpulung-Moldovenesc, și domnia sa autor de versuri și proză.

De mare interes mi se pare și un e-mail primit pe internet cu următoarea titlatură: „Confesiunea unei doamne – Zoe Dumitrescu Bușulenga”.

Asemenea semnale nu-s puține care circulă, unele fiind și rugăciuni, expeditorii sfătuindu-ne, dat fiind importanța lor spirituală și culturală, să le trimitem și prietenilor, fapt care, de data aceasta, îl menționez într-un text deoarece este prea important ca să rămână nu suficient cunoscut, cu permisiunea de a-mi adauga numele, ca cel care mulțumesc revistei gazdă că a consimțit publicarea.

Cine a avut privilegiul să o aibă profesoară de Literatură Universală la Facultate pe Doamna Zoe Dumitrescu-Bușulenga (maica Benedicta de la Vărațic) bucuria i-a fost IMENSĂ zice expeditorul și atașează următoarele spuse ale profesoarei:

„...De-a lungul anilor nu m-am gândit niciodată la propriile beneficii.. Nu m-am considerat o persoană atât de importantă încât să mă privesc ca pe un profesionist demn de contemplat. M-am apreciat pe anumite perioade. Iar opiniile acestea erau foarte diferite raportându-le la funcția pe care o îndeplineam fragmentar .

Reușeam să stabilesc foarte ușor punți de comunicare cu oamenii. Vin și acum la mine persoane foarte tinere. Unii au legătură cu filologia, cei mai mulți nu. Am relații foarte strânse cu Asociația Studenților Ortodocși. În ultimii 4-5 ani, aproape că m-am stabilit la Mănăstirea Vărațic. Stau acolo cel puțin opt luni pe an. Respir în acel loc sacralitate. Vin tineri, și de la Teologie, și călugări, și mă vizitează. Preocupările mele au încetat să mai fie exclusiv interactive, au devenit și legături spirituale. Îl caut pe Dumnezeu.

...Cei care mă vizitează acum îl caută și ei. Unii, dintre călugări mei vârstnici, dintre preoți, L-au și găsit. Sunt pe calea unei nădejdi. Așa și reușesc să ies din contingent. Altfel n-aș putea să trăiesc cu ușurință în atmosfera actuală. Pentru că formația mea este de umanist, de carte, de cultură, așa cum o înțelegeam pe vremuri, noi, intelectualii. Aveam niște modele, pe care am încercat să le urmăresc, scara de valori era cumva fixată. Trăiam într-o lume sigură, în măsura în care cultul valorilor stabilite îți poate da ție sensul unei stabilități.

... Azi, pentru mine personal, pentru cei puțini din generația mea, spectacolul lumii contemporane este dezarmant. Mă simt într-o mare nesiguranță, pentru că toată tabla de valori în care am crezut s-a zguduit. N-aș vrea să spun că s-a prăbușit. Suntem însă neliniștiți, puțin nedumeriți, suntem și triști; ceea ce se petrece pe planetă nu-ți dă senzația unei liniști iminente. Ce se întâmplă acum seamănă cu perioada prăbușirii Imperiului Roman, dar acele zguduirii erau provocate de venirea lui Iisus: era înlocuită o pseudo-spiritualitate cu spiritualitatea adevărată. Dar cine vine la noi astăzi? Ai zice că mai degrabă vine Antihristul, nu Mântuitorul. Nădăjduiesc ca omenirea să-și revină din această clipă de orbire, care cam durează. Opere care nu se mai citesc, lucrări muzicale care nu se mai cântă...

... Există și o criză a culturii. Mă uit la programul Universităților. Nu mai găsim nici urmă de greacă, de latină. Respectul pentru clasici nu mai există. Nu ne interesează trecutul, numai prezentul. Iar asta ne taie rădăcinile. O lume fără rădăcini este o lume fără morală. Se vorbește puțin și despre intelectualii dintre cele două războaie mondiale. Sunt nume care nu se mai pronunță, opere care nu se mai citesc, lucrări muzicale care nu se mai cântă. Există

un fel de indiferență față de trecut. Lumea a început să uite să vorbească, pentru că nu mai citește.

... Din fericire mai sunt câțiva scriitori din cei vechi. Nu știu în ce măsură mai sunt ei productivi. Primesc foarte multe cărți, mai cu seamă poezie. Sunt autori noi foarte tineri. Mă întreb însă de ce nu mai scriu cei vechi – D.R. Popescu, Breban, Bălăiță. Acum apar nume noi. Se fac tot felul de ciudațenii în numele postmodernismului. Am încercat să aflu ce este postmodernismul. I-am întrebat pe ei. N-au fost în stare să-mi răspundă. E o artă din cioburi – totul este fărâmițat - mi s-a spus. Dar spiritul are o facultate: aceea de integrare, de a face din fragmente o totalitate. Asta au făcut clasicii. Azi am senzația că trăim procesul invers – ne diseminăm, ne risipim.

... Eu nu înțeleg un lucru: când e atâta frumusețe întreagă pe lume, cum pot să mă duc să mă uit la firimituri, când eu am bucuria integrală a frumuseții? Credeți că de la manele, ne vom putea întoarce la Iohann Sebastian Bach?

... De la Freud încoace s-a produs o mutație: s-a pus sexul în locul capului. Asta e tristețea cea mai mare. Vedeți, la noi, la români, exista o cuviință. Anumite cuvinte nu se pronunțau – nu erau niște tabu-uri, doar exista o pudoare. Acum, „cuviniță”, cuvântul acesta, a dispărut din dicționar.

... Nu am prejudecăți de nici un soi, dar felul în care ne purtăm ucide frumusețea. „Trupul este cortul lui Dumnezeu”, a spus Pavel. Ce facem noi cu el? îl expunem, ca pe o bucată oarecare de carne. E cumplit. Cumplit e și ceea ce s-a întâmplat cu relațiile dintre femei și bărbați. După părerea mea, aici s-a săvârșit o crimă. Fiorul primei întâlniri, dragostea, așteptarea căsătoriei, toate acestea au dispărut. Ce se întâmplă cu noi?

Eram un popor de țărani cu frica lui Dumnezeu. La sat încă s-au mai păstrat bunele obiceiuri. Oamenii nu sunt băntuiți de patima cărnii care se expune. Nu se vorbește urât și asta e bine. Mântuitorul este în noi, e lumina necreată, și noi îl pironim cu fiecare cuvânt al nostru, rău sau murdar.

... Pentru mine, marea poezie a fost întotdeauna baia de frumusețe în care m-am cufundat când am avut nevoie de intrarea în altă dimensiune. Poezia ține, după părerea mea, de partea cea mai ascunsă, cea mai intimă a ființei noastre. Poezia echivalează aproape cu o rugăciune. În poezie te cufunzi pentru a te întoarce cu frumusețe. În rugăciune intri pentru a te integra absolutului.

... Pentru că intrăm în zona computerului, am pierdut plăcerea de a citi. Umanismul culturii se sprijinea pe lectură, nu pe imagini fugitive. Lectura îți lasă popasurile necesare pentru reflecție, pentru meditație. Pierderea obișnuinței lecturii este pericolul cel mai mare care amenință planeta, pentru că slăbește intelectul, puterea de gândire, și te face să uiți limba. Chiar și eu, după ce am stat cinci ani în Italia, la întoarcere a trebuit să pun mâna pe Eminescu și pe Sadoveanu, ca să-mi refac limba.

... Moartea pentru mine înseamnă eliberarea de acest trup. Trecerea în lumea celor vii. Lepădarea acestui trup vremelnic și trecerea în lumea celor vii. Nădăjduiesc. Dacă merit. Asta numai Mântuitorul știe”.

Am redat spusele profesoarei pentru că întreg eseuul ei este o mare rugăciune care, precizăm mai sus, având un conținut valoros trebuie răspândită, ca să ne ferească de rele... Multe dintre operele care se editează acum nu au tiraje și cronici pe măsură decât dacă vocabularul cuprinde cuvinte șocante, injurioase, degradante, care impietează.

Și Doamna profesoară... ne trimite la Eminescu și Sadoveanu, stâlpii limbii române....

Am scris cele precizate anterior pentru că din cuvintele readuse în memorie emană o sacră moralitate, cu care noi am trăit în viață, ca și din versurile Magdei Isanos, avocată, poetă, prozatoare și publicistă, cuprinse în poezia „Un bătrân către fiul său” care cer respect senectuței:

... Mă iartă, tu, copile, că azi îți sunt povară,
Că nu mai am putere, hai, mergi și te-odihnește,
Și să nu uiți, băiete, îți spun a mia oară:
Că tot ce este viață, se trece, îmbătrânește.

SEMNE GRAFICE DE RECUNOȘTINȚĂ profesor plastician GHEORGHE ALUPOAEI

Dumitru V. APOSTOLACHE

Ne aflăm în 18.03.1944, în nordul Moldovei. Deși în plin război, în familia ASPAZIEI și a lui VASILE ALUPOAEI din ZAMOSTEA, județul Suceava, este mare veselie. Cei doi au primit în dar, de la Dumnezeu, gemenii ALEXANDRU și GHEORGHE.

Gemenii Alexandru și Gheorghe, ca de altfel și ceilalți trei frați ai lor, au manifestat, încă din primele clase, înclinație pentru desen și culoare.

După 14 ani, cei doi gemeni aveau să se despartă datorită studiilor pe care urmau să le facă. Gheorghe a fost admis la Liceul de Muzică și Arte Plastice „Octav Băncilă” din Iași, iar Alexandru la Școala de Arte și Meserii din același oraș.

Astfel Gheorghe începe să coboare geografic spre sudul Moldovei și în același timp să urce continuu valoric în plan artistic și în ceea ce privește pregătirea pentru viitoarea profesie. Ajuns în Iași, Gheorghe, cu sprijinul profesorilor sculptori DUMITRU CĂILEANU, VASILE CONDURACHE, ION BUZDUGAN și a artistului emerit IFTIMIE BĂRLEANU, se logodește pentru totdeauna cu sculptura, mariajul fiind benefic ambelor părți.

După terminarea studiilor universitare, Gheorghe Alupoaei, devenit profesor plastician, coboară din inima Moldovei în ținutul Vasluiului; mai întâi la Bârlad și apoi la Vaslui, unde se stabilește definitiv. Aici este pe rând profesor, inspector școlar de specialitate, director de școală și iar inspector școlar de specialitate aproape 17 ani.

Opera sa cuprinde două complexe monumentale: Complexul Statuar „Ștefan cel Mare și Sfânt” din curtea Episcopiei „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Huși, Complexul Statuar „Pro Patria” de pe Movila lui Burcel, la nord de Vaslui, douăzeci și patru de busturi de for public, mai multe portrete de expresie, unsprezece compoziții sculpturale de interior, șase torsuri feminine, șase basorelieuri, zeci de lucrări de grafică și zeci de coperte literare.

Pasionat, uneori grav, rece și sever cu sine când e vorba de muncă, Gheorghe Alupoaei este un tip cu picioarele pe pământ și cu o dimensiune spirituală bine conturată, care își pune în practică proiectele, având drept călăuză viziunea lui asupra lumii. A devenit o personalitate care nu poate fi încadrată în legi matematice. Amabil și curajos, nu se bate pentru funcții, nici pentru avantaje materiale, ci mai curând pentru a veni în sprijinul cuiva, din postura binefăcătorului anonim.

Prin operă și comportament menține pentru cei apropiați energetica buneii dispoziții, reușind să câștige respectul și afecțiunea oamenilor inteligenți.

Desenul lui Gheorghe Alupoaei a fost și rămâne suportul funciar și activ al sculpturii sale. Desenele lui sunt la fel de fascinante ca și sculpturile.

Pornind de la faptul că portretul are menirea de a fi oglinda cea mai pură în care se răsfrânge ireproșabil sufletul unui om,

profesorul Gh. Alupoaei a scos de sub tipar, de curând, cartea album „Semne grafice de recunoștință”, la Editura PIM, Iași, 2014.

Autorul a dorit să cuprindă trei categorii de „personaje”. După cum ne mărturisește în „Motivație” (pagina 3), cele trei categorii sunt : „personalități ale culturii, artei, științei, bine cunoscute; oameni obișnuiți dar cinstiți, corecți, cu spirit responsabil în ceea ce întreprind. Cea de-a treia categorie o constituie: părinții, soția, frații și copiii.”

Desenele, în totalitatea lor, sunt executate cu claritate, farmec și seriozitate, făcând parte din modul de viață al autorului. Ele reflectă faptul că profesorul Gh. Alupoaei știe să vadă dincolo de un chip și de o mască, periculos de sincer și lipsit de ipocrizie, că este un om cu personalitate, foarte selectiv pe lucrurile pe care le alege, care pune preț pe calitate și nu pe cantitate. În cele din urmă, ceea ce contează nu este numai priceperea, cunoașterea, inteligența, norocul sau lipsa acestuia în a găsi o persoană expresivă, ci să știi să alegi, să începi să simți esențialul și să-l redai „privitorilor”, cum ar spune actorul Florin Piersic.

Cartea – album cuprinde un număr de 114 lucrări portrete feminine și masculine la diferite vârste, toate realizate în creion negru. Trebuie subliniată tendința autorului de a folosi un limbaj cât mai simplu și direct, izvorât din dorința de a crea o operă accesibilă unui public cât mai larg.

Apreciem maniera graficianului Gh. Alupoaei de a reprezenta chipul omenesc ca o majoră înscenare fizionomică a vieții lăuntrice. Interpretările liniilor din grafica lui geometrizară deschid ferestre spre orizonturile interioare ale modelelor.

Valorația prin tușuri are tendința să redea volumul în viziunea sculptorului, care în mod obișnuit vede tridimensional și redă în aceeași manieră. Valoarea talentului crește odată cu punerea în evidență a expresiei ochilor, știut fiind că aceștia sunt oglinda sufletului uman.

Portretele realizate sugerează mai cu seamă capitalul de trudă nevăzută, de întrebări și monotonie tăcută.

Pentru Gheorghe Alupoaei desenatul unui model este schimb de energie, el neputând realiza un portret dacă nu intră în sufletul omului respectiv.

Mi-a mărturisit că dacă cineva are energie negativă, atunci el se simte vlăguit, stors de energie și uneori are dureri de cap.

Cartea „Semne grafice de recunoștință” este una consistentă, iar autorul ei profesorul – sculptor Gheorghe Alupoaei vrednic de toată lauda. Autorul ne-a introdus subtil, pe noi, cei care i-am răsfoit cartea în școala de a privi.

Privind cu atenție și răbdare portretele acestui om dependent de iubirea de oameni și de frumos, vom desprinde cu mare ușurință mesajul său: omul poate fi frumos la orice vârstă.

El crede precum Dostoievski : „... frumosul va salva lumea”.

Profilul artistic al arhimandritului Veniamin V. Boțoroga

Gheorghe CLAPA

Motto: „Dumnezeu genului m-a sorbit din popor, cum soarele soarbe un nour de aur din marea de amar.”

Mihai Eminescu, Mss. 2254

Oricine are un anumit talent, dacă nu-l îndreaptă spre Dumnezeu, nu are nicio valoare și nicio putere. Care nu-s cu biserica, nu-s nici cu arta. Apar oameni de valoare din lumea artistică, oameni care pot face față criticii modernismului de azi. Acești oameni trebuie încurajați. După ce-am ieșit de la Sfânta Liturghie, să nu uităm de Hristos, ci să prelungim trăirea din biserică în viața cotidiană. Comunitatea de iubire adunată în numele lui Dumnezeu trebuie să rămână în iubire, și nu poate, dacă îl uită pe Hristos. Biserica suntem noi toți, și noi slujim – după cum zice Sfântul Apostol Pavel. Trebuie să fim trăitori și luptători în ortodoxie. Atacurile care se dau astăzi asupra ortodoxiei reprezintă hărtia de turnesol a creștinului adevărat din România.

Dumnezeu te ajută, nădăruind că există, prin credință și prin întâlnirile pe care le ai cu El, un contract de cu totul altă factură, în care tu nu încerci să recuperezi ceva, ci încerci să dai cu toată inima ceea ce ți-a dat Dumnezeu ție. Omul modern nu înțelege prezența „gândului în inimă” din invocarea „Iisuse, luminează-mi gândul cel tainic al inimii!” (Acatistul Domnului Iisus Hristos, Icosul 9) și nici semnificația pe care o are „coborârea minții în inimă”. Pentru persoanele cu insuficiente cunoștințe religioase, „coborârea minții în inimă” este percepută doar ca o metaforă. Omul are disponibilități sufletești și intelectuale care trebuie activate, astfel încât să se ajungă la o dezvoltare complexă psihosomatică.

Diferențele medicale dintre creier și inimă sunt evidente din punct de vedere structural, funcțional, biochimic etc. Dar, cu toate că sub aspect integrativ creierul este acela care deține funcția esențială, totuși, ca importanță vitală inima este aceea care menține viața, deci are rolul fundamental. Inima este centrul inexprimabil al ființei umane, „homo absconditus”; „radiind și pătrunzând totul, ea [n.a. – inima] este ascunsă în propriul ei adânc”.

„Cer inimii să mă primească./ Din lume voi să mă adun./ Cămara ei m-adăpostească./ Acolo să devin mai bun./ E locul sfânt de rugăciune./ Altar făcut lui Dumnezeu./ S-a pregătit pentru o minune./ La jertfa ce-o voi face eu./ Se purifică prin har ființa./ Cu foc mă arde Dumnezeu./ Și-mi întărește credința./ Mă voi ruga la El mereu” („Cămara inimii”).

Substantivul inimă provine de la cuvântul latin anima, care înseamnă suflet și din care s-au alcătuit cuvintele extraordinare ca mărinimie, mărinimos, adică largime de suflet, generozitate, dăruire, jertfelnicie, dragoste de oameni.

„Poezie-n miez de noapte/ Pentru suflet am promis./ Ascultând tăcerea-n șoapte./ Fac somnului compromis./ Și mă rog cu stăruință/ Să-mi insuflă Domnul vers/ Și prin roade de credință/ Să-mplinesc acest demers!!! Inima deschisă așteaptă/ Să primească har divin./ Iar în minte se deșteaptă/ Versuri, rime care vin./ Un răspuns la rugăciune/ Văd în poezia mea./ Noaptea s-a întâmpat minune./ S-a aprins în suflet stea” („Steaua din suflet”).

Inima este un miracol al corpului omenesc, de dragul căruia plămânul stâng s-a făcut mai mic, spre a-i asigura un culcuș moale. Mintea este energia care pornește din inimă și ajunge în creier.

„Cântec de slavă/ Inima spune./ Clocot de lavă/ Sufletul pune./ Aprinde gândul/ Să ia aminte./ De la Cuvântul/ Învățăminte./ Care să-mi fie/ Trepte ce urcă./ Spre veșnicie/ Să mă tot ducă...” („Cântec de slavă”).

Mintea nu este numai un atribut definitiv al creierului, ci poate fi apreciată ca o energie a inimii, care în perioada embrionară este transferată creierului. În acest sens „coborârea minții în inimă” are semnificația unei reîntoarceri la origini, fapt favorizat de dezpătimire și asceză. De aceea, unirea dintre minte și inimă, printr-un feed-back pozitiv, reprezintă o modalitate de dezvoltare a vieții spirituale personale.

„Pe raza lunii ce cade-n fereastră./ O muză la mine sosește./ Se-nviorază florile din glastră/ Și mintea îndată-mi trezește./ Să

scriu, mi se șoptește-n gând./ Încet, încet, se conturează poezia./ Precum un sculptor marmura tăind./ Cu dalta modelând statuia./ Lovesc și eu cuvinte cu condeiul./ Să le așez în rime precum voi./ Țsta mi-e rostul, Țsta mi-e temeiul/ Și n-am să dau vreodată înapoi./ Când gândul prinde-n vers contur./ E lupta cu cuvântul câștigată./ Nu-mi luați poezia, vă conjur./ Dau pentru ea chiar viața-mi toată!” („Lăsați-mi poezia”).

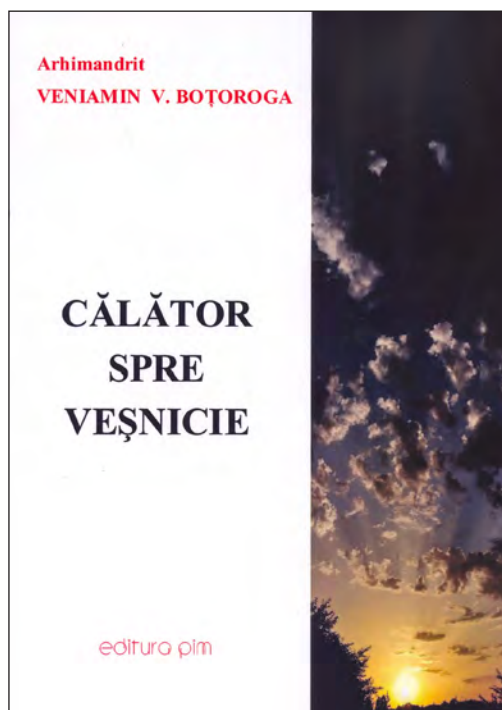
Sfântul Grigore de Nyssa spune că mai degrabă cunoaștem cerul și marea, decât să ne cunoaștem taina sufletului. De obicei, se spune că suntem făcuți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Într-un anumit fel, noi toți suntem după chipul lui Dumnezeu. La asemănare lucrăm toată viața.

„Mi-ar fi cu puțință să alcătuiesc stihuri, până când nu simt în inimă ceea ce scriu. Cuvintele stihurilor izbucnesc din inimă, ca niște scântei dintr-o cremene, dar asta se-ntâmplă numai atunci când cremenea inimii este lovită de amnarul durerii sau al bucuriei, al muștrării pentru păcate sau al recunoștinței față de milostivul Dumnezeu... Când scriu ceva mai mișcător simt o durere la inimă, ca și

cum stihurile ar fi niște fărâmituri, desprinse din însăși inima mea zdrobită, de aceea și cuvintele curg însoțite de lacrimi uneori. Dar rucodelia (n.n. lucru de mână făcut de monahi) mea nu se-ntreabă aici, pe piață... Acum, lumea, săraca, este tare grăbită”.

Așa a cuvântat unul dintre cei mai noi sfinți români și ai întregii lumi creștine, Sfântul Ioan Iacob Românul, din Hozeva. Cât de mult seamănă această durere a inimii, când stihul pornește din suflet, cu ceea ce a răspuns Mihai Eminescu când a fost lăudat de Majestatea Sa, Regina Elisabeta (poeta Carmen Sylva), pentru versurile sale: „Majestate, versurile se desprind de noi ca frunzele moarte de copaci”.

Această jertfă a viului, acest suspin adânc al inimii, sunt tonul limbii care poate vorbi profund despre destinul neamului nostru. Mircea Vulcănescu a vorbit de virtualitatea neamului românesc. Poporul român cade pe un fond creștin extraordinar, nu cade într-o

derută. Poate fi derutat de comunism, de lucrurile de suprafață, dar nu în credința lui profundă. Noi trebuie să ne vectorizăm nu pe imaginea României în lume, ci pe icoana neamului în fața lui Dumnezeu! „O căruță de țărani a ținut în șah imperii” (Petru Țuțea). Martiriul nostru din pușcăriile comuniste a fost o jertfă. Asta este jertfa noastră.

„Ce răni ai suferit poporul meu/ Te-au rupt cu colții câinii comuniști!/ Pe front și-n închisori ai fost erou./ Pierdut-ai sânge, cum de mai ești?// Mă plec'nainte-ți cu respect./ Pentru curajul ce-ai avut./ Deși te-au bănuțat că ești suspect./ Chiar pentru asta, răii te-au bătut.// Mai ai tu sevă să renaști din nou./ Ca să te lupți și azi pentru dreptate./ S-alungi din țara noastră tot ce-i rău./ Ca să privim spre cer cu demnitate?// Cei trădători, unelte străine./ Au sugrumat o țară și-un popor./ Ne ridicăm acuma din ruine./ Ca să clădim din nou un viitor” („Odă poporului român”).

Noi, români, avem o altfel de experiență. La noi, creștinismul nu numai că nu a falimentat, ci, din contră, este viața noastră. Biserica a vegheat asupra statului, conținând polul moral, al judecării, ale reabilitării omului față de Dumnezeu. Mircea Vulcănescu a scris din dragoste de țară, „Omul românesc”. Constantin Noica a vorbit despre dăruirea neamului românesc! Limba română este o taină, limba română se liturghisește, este sfințită. Poporul român s-a născut cu griji; la noi, situația este peste tragedia greacă, pentru că tragedia se întâmplă ca un spasm existențial, după care urmează consecințele. La noi, parcă tragedia s-a transformat într-o doză zilnică, care se numește: necazul de zi cu zi.

„Românul este mai sărac./ E viața lui fără de noroc./ Când criza iese la atac/ Și-și pune armele în joc.// E traiul greu și nu sunt bani./ Și munca nu mai are preț./ Și parcă tot mai mulți dușmani./ Privesc morala cu dispreț.// O, Doamne, câtă umilință/ Săracul trebuie să-ndure./ Când pune preț pe conștiință/ Și nu vrea chiar deloc să fure!” („Bietul român”).

Mihai Eminescu a spus: „Eu îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul”. A zis sărăcia, nu mizeria. Sărăcia, la fel ca și boala, ca și necazul, poate fi o punte către Dumnezeu. Asta înseamnă trăire creștină: ți s-a dat ca să-ți aducă aminte. În sensul acesta, trebuie să trăim creștinește.

„Culcați în brazda strămoșească./ Înaintașii ne îndeamnă./ Să începem lupta creștinească./ Credința să ne fie armă.// Avem în față inamic./ Chiar răul care ne dezbină./ În el noi să lovim un

pic./ Să-l pierdem fără urmă.// Să punem binele în loc/ Și pacea să domnească./ Să fie al democrației scop./ Doar legea creștinească” („Înaintașii ne îndeamnă”). Majoritatea oamenilor, chiar credincioși fiind, nu sunt dispuși să plătească vreun preț pentru a alege între bine și rău, între lumină și întuneric, între adevăr și minciună.

Instituția care se bucură de cea mai mare încredere în ochii populației este Biserica. În România, creștinismul nu are o așezare, ca să-l citez pe Nae Ionescu, „teocratică, ci una națională”. Într-un articol din perioada interbelică, spune așa: Biserica are datorii și drepturi. Ce datorii are Biserica? Întrebă Nae Ionescu. „Are datoria să amendeze toate noțiunile, inclusiv cele politice, în clipa în care se îndepărtează de morala creștină”. Și are dreptul să susțină chiar formațiunile politice care susțin etica creștină; și mai are un drept fundamental: să se suprapună cu națiunea – mare atenție! –, chiar dacă o ia împotriva statului. Și iată că delimităm alte categorii: statul, națiunea, biserica. În termenii Părintelui Stăniloae, nu națiune, ci neam.

„...V-avem episcop cu același nume./ Purtând corabia Bisericii prin lume./ Exemplu dați mereu de fapte bune./ Să ne trăiți, „Întru mulți ani, Stăpâne!” („Preasfințitului Corneliu, la zi onomastică”); „...Mă cheamă ca o mamă/ Biserica din sat./ Acolo, la icoană./ Adesea m-am rugat...” („Din umbra rătăcirii”).

Biserica asigură neamul. Națiunea se retrage în Biserică. Noi suntem Biserica, deci nu putem lupta împotriva ei. Ea este punctul de rezistență al neamului, ultima citadelă de coagulare. Biserica a fost în defensivă, ca să ajute dănuirea neamului. Are forța să se autometabolizeze. În România, națiunea n-a intrat niciodată în contradicție cu Biserica. Creștinismul și Biserica au grijă de suflet. Biserica este importantă pentru că rememorează, evocă, actualizează, în cadrul Liturghiei.

„Poeziile acestui volum sunt o căutare în adâncul sufletului meu, dar și o privire spre înălțimile cerești. Căutarea aceasta este un zbor spiritual, iar aripile mele în acest zbor sunt rugăciunea și poezia. Prin rugăciune și poezie mă desprind de grijile vieții și ies puțin din lume ca să mă pot deschide spre inspirație și har. Sunt poeziile din acest volum imagini de înălțimi sau din adâncuri, pe care mi le oferă zborul, iar energia care mă poartă în acest zbor este dată de dorul de veșnicie...” („Căutare...” ce ține loc de „Argument” la volumul de versuri „Călător spre veșnicie”, semnat de Arhimandritul Veniamin V. Boțoroga, Editura Pim, Iași, 2013).

Vandalizarea sitului arheologic de la Armășeni, comuna Bunești-Averești, jud. Vaslui, cu TRACTORUL și BULDOZERUL!!!

dr. Vicu MERLAN

Situl de la Armășeni, jud. Vaslui, deși este investigat de ani de zile de arheologii huseni, a fost distrus în proporție de 50% de curând, prin lucrări de desfundare în vederea plantării viței de vie. Arheologii huseni au anunțat, încă de anul trecut, atât Primăria comunei Bunești-Averești, cât și pe proprietarul terenului, C. Duluțe de la Crama Averești, despre importanța sitului și a descoperirilor din acest perimetru. Nu s-au lăsat impresionați de arheologi, trecând la treabă cu buldozerul și plugul de desfundat, scoțând artefacte de la peste 1 m adâncime.

Au fost numărate un număr de 25 de locuințe cucuteniene vechi de peste 5500 de ani distruse de plugul tractorului. Mai mult decât atât, au astupat cu buldozerul, pus la dispoziție de primarul V. Tărăgan, secțiunea în curs de investigare pe anul 2014, cu o lungime de 50 m și lată de 2 m, care la acea dată fusese cercetată cam 50 cm adâncime, urmând a fi excavată până la peste 1,2 m.

Arheologul Vicu Merlan, în mijlocul caselor cucuteniene distruse

De menționat că acea secțiune a fost executată de peste 10 voluntari găsiți pe internet și prin efortul **FINANCIAR** al Asociației Geto/Dacii reprezentată de dl Daniel Roxin, tocmai cu scopul de a opri intențiile distrugătoare ale proprietarului, care nu se lasă impresionat de istoria locului.

Inițial arheologilor li se promisese, atât de primarul comunei cât și de proprietar, că nu vor efectua lucrări de desfundare a trenului pe aproximativ un hectar cât avea porțiunea afectată de vie. Nu s-au ținut de promisiune și sub ordinul direct al inginerului șef I. Mursa s-a trecut la distrugerea cu bună știință a sitului eneolitic din Dealul Muncel la est de satul Armășeni.

În cei 9 ani de investigații arheologice s-au descoperit 5 locuințe cucuteniene, care au fost decoperate cu mare grijă pentru a se surprinde întreaga gamă de piese ce ar fi putut întregi o imagine clară a modului de a trăi în acel habitat preistoric, însă proprietarii terenului au distrus în doar 2-3 zile peste jumătate de sat cucutenian cu 25-27 de locuințe și alte artefacte preistorice.

Arheologii hușeni cred că printr-o astfel de crimă istorică munca lor le este în acest moment în van, atât timp cât nimeni nu a investit un leu, totul făcându-se prin generozitatea unor sponsori și prin patriotismul unor voluntari inimoși. Te întrebi, oare în acest moment ce trebuie făcut?... Vă întrebăm și pe voi, ce ați face în locul nostru?...

Echipa de voluntari, la începutul cercetării din acest an

Statuete cucuteniene descoperite la Armășeni în acest an...

e-mail: revistaelanul@gmail.com
<http://sites.google.com/site/elanulvs/>

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: **Marin Rotaru**

Redactor-șef adjunct: **Cristian Onel**

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. **Vlad Codrea**,

Univ. "Babeș Bolyai", Cluj-Napoca
 prof. univ. dr. **Ștefan Olteanu**, București

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. Arcadie M. Bodale, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

drd. Laurențiu Ursachi, Bârlad

dr. Laurențiu Chiriac, Vaslui

Ion N. Oprea, Iași

dr. Sorin Langu, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: Bogdan Artene
 Tipar: SC Irimpex SRL Bârlad

Acest loc marcat de arheologul Vicu Merlan a fost acoperit ilegal cu buldozerul

Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Ioan GRĂMADĂ

Cu dor și drag de Bucovina

Bucovină, mândră floare,
Despărțirea ta mă doare!
Ne-am născut într-o grădină,
Din aceeași rădăcină.

Ne-a crescut aceeași mamă -
Acum frații se destramă!...
Aceleași doine am cântat -
Acum ne-am înstrăinat!...

Prieteni din Răsărit,
Ce mereu ne-au dușmănit,
Ne-au acaparât cu forța
Cernăuți, Hotin și Herța.

Glasul inimii nu tace,
Sânge apă nu se face,
Suntem din aceeași glie,
Din a noastră Românie.

Din leagăn vorbim o limbă,
Ce lui Eminescu-i cântă
Și, ca un imens cor,
Răsună imnul tricolor.

De tine soră-mi este dor
Și plâng în văzul tuturor,
Că poate odată vor auzi
Și din nou ne vom uni.

Dar până atunci, iubită mamă,
Vezi cum fiii-ți se destramă
Și-ar vrea să-ți mutileze limba,
Să nu mai poți cânta nici doinal!

Și dacă încă-ai mai cânta
Nu te aude nimenea -
Cei mari nu vor să mai asculte
De tot ce-ai fost tu înainte,

Când toți aveam aceeași mamă,
De-o făptură și de-o seamă,
Și toți trăiam pe aceeași glie
În strămoșeasca Românie.

Dorim cu toți Sfânta Unire,
Unire-n cuget și-n simțire,
Să-ntidem toți hora frățească
Pe toată glia românească!

Doamne! Veni-vor zile senine,
Când doina noastră-o să răsunel
La pieptul mamei veni-vor fiii,
Uniți de dorul României.

Când mi-e dor de Eminescu

De Eminescu, când mi-e dor,
M-oi duce seara la izvor
Și-n mijloc de codru des
De unde păsările ies.

Când îmi va fi dor de Poet,
„Luceafărul” îl recitesc!
„Și dacă ramuri bat în geam”,
Vreau ca în minte să te am.

De dor, la plopii fără soț,
Te-oi aștepta în tainici nopți,
Până ce luna va răsare
Luceafărul din depărtare.

De tine de-mi va fi dor din nou,
M-oi duce-n Iași, sus, în Copou,
La umbra teiului voi sta
Cu gândul la iubirea ta.

Când, din al vieții mele val,
Tristețea îmi va da târcoale,
Mă voi urca seara pe deal,
Când buciul sună cu jale.

La Ipotești de-oi poposi,
În casa ta mă voi opri
Și la biserica din sat,
În care ai fost botezat.

Smerit voi spune-o rugăciune
Pentru plecarea ta din lume,
Din a vieții dulce floare -
De tinerețea ta mă doare!

Luceafăr blând, al nostru ești,
Al poeziei românești,
Cântând ce-i mai frumos în zare -
Titan al poeziei universale!

Noi de la tine-am învățat
Dulce limbă românească,
Să vorbim cu grai curat,
Din moștenirea strămoșească

Pentru dulcea Românie
Imnuri de slavă-ai cântat,
Cu multă fală și mândrie
Pe fiii săi i-ai înălțat.

Când mă va prinde iarăși dorul,
Te-oi întreba ce e amorul;
Când luna trece peste vii,
Te-oi aștepta să mai revii.

Pe asprele meandre ale vieții,
M-oi întreba și eu duios:
„Unde ești copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?”

Din tot ce îmi oferă viața,
Parcă mai mult eu mi-aș dori
De-a mai întoarce-odată roata,
Din nou copil a deveni.

Când, după negura de vremi,
La tine, mamă, ai să mă chemi,
Voi trece codrii de aramă,
Și voi veni la tine, mamă!

Voi adormi cu dor de tine
Sub bolți cu lună, stele pline,
Poetul Marin Sorescu
Spunea: „ce-i mai frumos pe lume,
Trebuie să poarte doar un nume
Un singur nume:
Eminescu”!

Din volumul „Cu dor și drag de Bucovina”,
Editura Pim, Iași, 2014.

Neculai I. ONEL**E toamnă**

Privești la păsări care zboară peste zări
Și-n suflet simți melancolie.
Galbene sunt frunzele căzute pe cărări,
Iar ceața este deasă pe vale și câmpie.

În casă vor fi umbre și mister,
Voi asculta în noapte vântul care bate.
Norii vor ascunde stelele pe cer,
Mă voi gândi la cea care-a plecat departe.

Privesc la cerul plin de nori
Și în amurgul ce încet coboară,
Mă voi gândi la stoluri de cocori
Și la iubirea de odinioară.

Aminirile-au plecat ca păsările-n zbor,
E toamnă-n suflet, totu-i ruginit.
Casa e cuprinsă de jale și de dor
Ale vieții valuri astăzi s-au sfârșit.

Totul e trist

Cad frunze bătute de vânt,
E toamnă târzie.
Totul e trist fără cânt
În noaptea pustie.

Cerul este plin de nori plumburii,
Iarna e gata să vie.
Totul va fi înghețat de ger și stihii,
Peste tot vor fi troiene și vijelie.

Totul e trist fără cântec și soare,
Pădurea uscată va plânge.
Acum peste tot e frig și răcoare,
Durerea din suflet mă frânge.

Pe cer multe stele
S-or stinge în nopțile lungi,
Voi depăna amintirile mele
În vise prelungi.

Camera e rece

În noaptea lungă și ploioasă
De singurătate și durere plâng.
Camera e rece și misterioasă,
Dorul nu pot să-l alung.

Suspîn și mă gândesc acum când e târziu
La viața care a trecut.
Ea a plecat, nu am putere să mai scriu,
Mă consolez cu ultimul sărut.

Am rămas singur, dorul e cumplit,
Aștept ca să-mi apară-n vise.
Pe un drum lung ea a pornit,
La cimitir sunt porțile închise.

Dar tot voi aștepta mereu
Privind spre zările albastre,
Căci fără tine-mi este greu,
Iar florile s-au ofilit în glastre.

Din volumul „Au dat cireșele în pârg”, Editura
Sfera, Bârlad, 2014.